ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган — 1991 йил 15 октябрь, сешанба, 199-сон — НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Кемерово вилоят советининг раиси, РСФСР халқ депутати А. Г. Тулеев бошчилигидаги Кемерово вилояти делегацияси Тошкентда меҳмон бўлиб турибди. Делегация республикамиз пойтахтига Тошкент вилояти ва Кузбасс ўртасида ўзаро манфаатли шартнома тузиш учун халқ депутатлари Тошкент вилоят советининг таклифига биноан келган.

14 октябрда Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов А. Г. Тулеевни қабул қилди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, халқ депутатлари Тошкент вилоят советининг раиси С. Д. Сайдалиев иштирок этдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида

ҚИШГА ТАЙЁРГАРЛИК — ШУ КУНДАГИ БОШ ВАЗИФА

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг мажлисида куз-қиш даврида республика халқ хўжалигининг барқарор ишлашини ва аҳолига озиқ-овқат маҳсулотлари ишончли равишда етказиб берилишини таъминлаш чоралари муҳокама қилинди. Мажлисни Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов бошқарди.

Мажлисда ҳар бир қулай кундан мумкин қадар тўла самара билан фойдаланиш зарурлиги таъкидланди. Республикада куз-қиш даврига тайёргарлик олдиндан бошланди. Катта шаҳарлар ва район марказларида қозонхоналар ремонт қилинди, ўнлаб километр инженерлик иншоотлари алмаштирилди. Ёнилғи захираларини ғамлаб қўйиш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда. Бироқ, мажлисда таъкидлаб ўтилганидек, совуқ тушгунга қадар республикада кўпгина мураккаб мусалаларни ҳал қилишга тўғри келади.

Сўзга чиққан кишилар жойлардаги раҳбарлар ташаббус ва қатъият кўрсатганларида эди, кўп масалаларни олдин ҳал қилиш мумкин бўларди, деб таъкидлашди. Мавжуд муаммолар хўжалик алоқалари бузилганлигининг, мамлакат турли минтақаларидаги маҳсулот етказиб берувчи заводлар асбоб-ускуналар ва қувурлар етказиб беришга доир шартномаларни бажармаётганлигининг ҳам натижасидир. Ўзбекистон металлургия заводида тақчил қувурлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани бу масалада бир қанча вазирликлар ва идоралар учун катта ёрдам бўлди.

Мажлисда Самарқанд вилоят ижроия комитетининг қишга тайёргарлик тўғрисидаги ҳисоботи эшитилди. Республиканинг аҳоли зич жойлашган ана шу саноат марказида қишга тайёргарлик қониқарсиз бораётгани айтилди. Иссиқлик тармоқларини, қозон агрегатларини ремонт қилиш ва янгилаш суръати жуда суст, иссиқлик манбалари қувватларини ишга тушириш пайсалга солинмоқда. Шаҳарнинг бир қанча районларини ичимлик сув билан узулуксиз таъминлаш масаласи ҳанузгача ҳал қилинмаган. Аҳолининг буюртмаларига кўра уларга кўмирни марказлаштирилган тартибда етказиб беришни ташкил этмагани учун вилоят матлубот уюшмаси фаолиятига эътирозлар кўп бўлаяпти. Айниқса соғлиқни сақлаш, халқ таълими муассасаларида, қишлоқ хўжалиги корхоналарида ремонт ва тайёргарлик ишлари чўзилиб кетмоқда.

Бошқа вилоятларда, Қорақалпоғистонда ва Тошкентда ҳам қишга тайёргарлик кўришда ана шундай камчиликлар аниқланди.

Бирқанча вазирликлар ва маҳкамалар, вилоят идоралари раҳбарларининг лоқайдлиги ташвиш туғдирмоқда, улар ёқилғи захираларини ғамлаб қўя олмадилар. Худди шу сабабли республика Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Давлат сув хўжалиги қурилиши комитети, «Узпишчепром», «Узплодоовощвинпром», «Узбеклегпром» ва бошқалар танқид қилинди.

Ўзбекистон Республикаси уй-жой, Коммунал хўжалиги вазирлиги тизимида иссиқлик ва сув билан таъминлаш иншоотлари ҳамда бошқа иншоотларни тайёрлашда тиғиз аҳвол юз берди. Мавжуд 3 мингта қозондан фақат 70 таси тўла ремонт қилинди. Иссиқлик тармоқларини ремонт қилишда катта қолоқликка йўл қўйилди. Тегишли вазирликлар ва маҳкамаларга шаҳарлар ва район марказларидаги барча алоҳида қурилган қозонхоналарни қисқа муддатда «Узтеплокоммунэнерго»га топшириш ҳақида кўрсатма берилди. Уй-жой-коммунал хўжалик вазирлигига бу қозонхоналарнинг ишлашини қаттиқ назорат остига олиш топширилди.

Вазирлар маҳкамасининг мажлисида республикадаги барча катта шаҳарларда ягона авария хизмати диспетчерлигини ташкил этиш мақсадга мувофиқ деб топилди, чунки авария бригадаларининг маҳкамачилик тизими, бу бригадаларнинг қуввати камлиги уларнинг зиммасига юкланган вазифаларни самарали ҳал этишга имкон бермайди.

Аҳолини кўмир билан таъминлаш тўғрисида жиддий гаплашиб олинди. «Средазуголь» ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси совуқ тушгунга қадар режага қўшимча 140 минг тонна кўмир етказиб бериш, жумладан, 50 минг тонна навли кўмир етказиб бериш мажбуриятини олди. Бундан ташқари республикага қўшимча 360 минг тонна кўмир етказиб бериш тўғрисида Красноярск ўлкаси корхоналари билан келишиб олинди.

Куз-қиш даврида аҳолини озиқ-овқат билан пухта таъминлаш масаласи батафсил кўриб чиқилди. Барча вилоятларда совуқ тушишига жадал тайёргарлик кўрилаётганлиги айтилди. Картошка, сабзавот, полиз маҳсулотлари зарур миқдорда ғамлаб қўйиляпти. Аҳолига талон орқали бериладиган моллар барча турларининг захира жамғармаси барпо этилди.

Шунга қарамай, қишга картошка, мева-сабзавот маҳсулотларини ғамлашда ҳал этилмаган муаммолар кўп. Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бу ҳақда тўплангандарга сўзлаблаб берди.

Мажлисда фуқароларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан пухта таъминлашга доир масалаларни тезроқ ҳал этиш юзасидан аниқ чоралар белгиланди. Савдо вазирлигига, Ўзбекбирлашувга қабул қилинган дастур амалга оширилишини қаттиқ назорат қилиб бориш ва дастурнинг бажарилишини ҳар ҳафтада кўриб чиқиш топширилди.

Қабул қилинган қарорлар ижросини назорат этиш Вазирлар маҳкамасининг тегишли комитетлари зиммасига юкланди. Вазирликлар ва идораларнинг, халқ депутатлари вилоят советларининг шу йилнинг тўққиз ойида республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга доир фаолиятини Вазирлар маҳкамаси мажлисида яна бир бор кўриб чиқишга қарор қилинди.

Вазирлар маҳкамасининг мажлисида Ўзбекистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг бошқа муҳим масалалари ҳам кўриб чиқилди. Уларни муҳокама қилишда вилоятларнинг, вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Ишбилармонлар бор бўлсин

ЭЛ ДАРДИ — МЕНИНГ ДАРДИМ

Тўғриси, Йўлдошали Ирисов Ленин номли (яқинда кўпчиликнинг талаб ва истаклари билан жамоа хўжалиги номи «Шарқ ҳақиқати» деб аталадиган бўлди) жамоа хўжалиги раҳбарлигини зиммага олганидан сўнг ўтган қисқа давр ичида жуда катта ижобий ўзгаришлар қила олди. Аввало жамоа хўжалиги ҳудудида йигирмадан ортиқ кичик корхона ва цехларни ишга туширишда ташаббускор бўлди. Бу цехларда ерлик аҳоли иш билан таъминланишига эришилди. Хўжалик эса катта иқтисодий даромад олди. Масалан, 1988 йили Андижон вилоятида биринчи марта шу колхозда консерва цехи ишга туширилганди. Ўзингизга маълум, бундай ташаббус жумҳуриятда кенг қўллаб-қувватланганлиги учун ҳам сўнгги йилларда кўпгина жамоаларда бу ишга қўл урилди. Ҳозир цехда 21 киши меҳнат қилади. Шуниси эътиборга лойиқки, цех қурилган йилнинг ўзидаёқ сарфланган харажат ортиғи билан қопланди. Ҳозирда эса йилига 800 минг сўмлик соф даромад олинмоқда. У ерда тайёрланадиган патисон, помидор, бодринг консервалари, шафтоли, ўрик, олча, узум, беҳи шарбатлари харидоргирлиги ва сифатлилиги билан ажралиб туради. Янгиликка интилган жойда ўша ерда истиқомат қилувчилар ҳам иқтисодий жиҳатдан яхши кун кечирадилар. Устига устак айрим танқис истеъмол молларини ўзларидан чиқарадилар. Ҳозир хўжаликда пиллани қайта ишлайдиган цех қуриш ишлари жадал тусга кирди. Бу ишни олтиариқлик усталар амалга оширишмоқда. Ҳисоб-китобларга қараганда тахминан 130—140 минг сўмга тушадиган бу кичик корхона бир йилнинг ўзида 2,5 миллион сўмдан ортиқ даромад келтириши кўзда тутилмоқда. Бундай қараганда айтишга осон кўринган ишни ташкил этиш борасида жамоа раҳбари Йўлдошали Ирисов кўп елиб-югурди, бормаган жойи қолмади.

— Ўзи, хўжалигимиз аъзолари жуда ишбилармон ва меҳнатсевар, — дея сўз бошлайди Ўзбекистон халқ депутати Й. Ирисов. — Ҳозирда замонавий раҳбар бундай ишбилармонликни тўғри баҳолаб, кўпчиликнинг дарди, ташвишини енгил этиш йўлларини қидирган маъқул. Бизнинг хўжалигимизда ҳам ечимини кутаётган муаммолар талайгина. Аммо у кам, бу кам деб жар солиш ўрнига элим дарди — менинг дардим, дея иш юритсак мақсадга мувофиқ бўлмайдими? Чунки, мен шундай ўйлайман, агар раҳбар ишнинг кўзини била олса ўзи меҳнат қилаётган хўжаликда кишиларга биринчи навбатдаги керакли нарсаларни ишлаб чиқаришни ташкил қилиши лозим. Масалан биз воқеаларнинг ривожига қараб шундай хулосага келдик: бу йил қишдан чиқиш оғирроқ кечиши ҳаммага аён бўлиб қолди. Шунга кўра электрлаштирилган ун комбинатининг ускуналарини Асакадаги ун комбинатидан сотиб олдик. Яқинда бу қурилиш ниҳоясига етади. Ҳар бир хўжалик аъзосига қишга етадиган даражада буғдой тарқатилди. Кишиларни уй-жой қуришлари учун енгилликлар яратиш мақсадида ёғочни қайта ишлайдиган цех, ғишт заводи ишлаб турибди. Бу ерда тайёрланаётган маҳсулотлар биринчи навбатда жамоа хўжалиги аъзоларига сотилмоқда.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш ўринлики, хўжалик ҳудудида атлас тўқиш цехи кўпчиликнинг эътиборини тортади. Масалан, у цехда уч киши меҳнат қилади. Уларнинг ҳар бири кунига 7—8 метрдан харидоргир — симли атлас тўқишади. Бу цехга кириб ҳайрон қолдик. Негаки, ҳамма жойда бўлгани каби тўқиш ишлари билан аёллар эмас, йигитлар машғул эди. Биз у ерда зийраклик билан иш юритаётган Турғунбой Солиев, Мавлон Ибрагимов ва Иброҳимжон Солиевлардан ҳар ойда 800 сўмга етказиб маош олаётганликларини эшитиб, ҳавасимиз келди.

Хуллас, бу хўжаликнинг кичик корхоналар эвазига олаётган иқтисодий самараларини узоқ ёзавериш мумкин. Шу жойда пахтачилик соҳасида эришаётган ютуқларни ҳам икки оғиз айтиб ўтсак. Бу йил хўжалик пахтакорлари ҳар гектаридан 31 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи. Пахтазорни айланиб ҳосил чўғи баландлигини кўриб кўнглимиз тўлди. Масалан, Латифжон Мамадалиев бошлиқ бригада Ленин районида биринчи бўлиб режани бажарганига анча бўлди. Бунинг эвазига бригадага битта «Жигули» ажратилди. Ҳосил чўғи баланд. У ердагилар қанчалик тезроқ, кўпроқ ҳосил йиғиб олишса ўзларининг моддий фаровонлиги юқорироқ бўлишига аллақачон кўзлари етишган. Ҳозир хўжалик режани уддалаш арафасида турибди. Пахтазорда механизаторлар ҳам тинмай меҳнат қилишмоқда. Сабаби аён: ҳар тоннасига тўланадиган пул миқдори юқори. Бу эса ҳафтасига минг сўм ойликка ишлаш имконини берди. Зиёдин Саматов, Шукур Йўлдошевлар илғор механизаторлар сирасига киради. Қўл теримчиларининг ҳам иш унуми баланд. Буларнинг барчасига пахта харид нархининг ошганлиги, унга тўланадиган иш ҳақи миқдорининг юқорилаганидир дейиш мумкин. Яқинда барчага маълум республика Президентининг Фармонига кўра пахтакорларга яратилган навбатдаги имтиёзлар ҳам айни муддао бўлди. Энди хўжалик ўзи етиштирган режада белгиланган ҳосилнинг беш фоизини мустақил сотиш имконига эга бўлди. Ўтган йили бу тартиб режадан орттирилган пахта ҳосили учунгина жорий қилинганди, холос.

Бизнинг ниятимиз аён: ишбилармонлар бор бўлсин.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ.

СУРАТДА: хўжалик раҳбари, Ўзбекистон халқ депутати Ирисали Йўлдошев (чапдан), механик Маҳкамбой Алижонов ва илғор механизатор Зиёдин Саматовлар ҳосил чўғини кўздан кечиришмоқда.

ДАСТЛАБКИ МУВАФФАҚИЯТЛАР... СЎНГГИ ҲАРАКАТЛАР

Бухоро вилояти пахтакорлари анчагина қулай келган ўтган йилдаги топшириқ уддаланган кунда бу йил ҳам ғалабага эришдилар. Ромитан райони деҳқонлари бу муваффақиятга салмоқли ҳисса қўшдилар, улар 14 октябрь куни давлат буюртмасини 107 фоиз бажардилар, машина терими усталари эса топшириқни 120 фоиз адо этдилар. Бухоро, Свердлов, Олот, Вобкент, Қоракўл, Навбаҳор районларининг хўжаликлари белгиланган ҳажмдагидан кўпроқ ҳосилни йиғиштириб олиб, йиғим-теримни давом эттирмоқдалар. Коғон, Шофиркон, районларининг пахтакорлари ҳам муваффақиятга эришдилар.

Республика Қишлоқ хўжалик вазирлигининг оператив штабига бошқа вилоятларнинг бир қанча районларида ҳам давлат буюртмаси бажарилгани ҳақида хабарлар келди: Баҳористон, Ангор, Фрунзе, Муборак, Дўстлик, Ленинград районларининг пахтакорлари топшириқни муддатидан олдин бажардилар. Ульянов, Усмон Юсупов, Шеробод ва Термиз районларининг пахтакорлари ҳам маррага етдилар.

Умуман республикада йиғим-терим бир текис бормоқда. Фақат шимолда — Қорақалпоғистон ва Хоразмда бошқа минтақаларга нисбатан орқада қолинмоқда. Бунинг сабаби кўп жиҳатдан об-ҳаво шароити билан боғлиқ. Бошқа баъзи вилоятларда эса пахтакорлар маррага яқинлашиб қолишди. Қашқадарё ва Фарғона вилоятлари деҳқонларининг маррага етишларига саноқли тонналаргина қолди, Жиззах ва Сирдарё вилоятларининг, Сурхон водийси жанубий районлари меҳнатчилари ҳам пешқадамлар билан измаиз бормоқдалар.

(ЎзТАГ).

Маррадан ўзганлар

ОҚОЛТИНЛИКЛАР ЮТУҒИ

Сирдарё вилоятидаги Оқолтин райони пахтакорлари эл хирмонига 62.300 тонна ўрнига 63 минг тонна пахта ҳадя этиб, йиллик режани зиёди билан уддаладилар. Мавжуд 25 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 25 центнердан чўл дурдонаси йиғиштириб, олинди. Ялпи ҳосилнинг 90 фоизи юқори навларга сотилди.

Эришилган меҳнат муваффақиятига Усмон Носир номли, Абдулҳай Тоиров номли, «Фарғона», «Андижон» ва «Сардоба» давлат хўжаликлари салмоқли улуш қўшдилар.

Йиғим-терим мавсумида айниқса механизаторлар жонбозлик кўрсатдилар. Далаларда 650 та машина тўла қувват билан ишлади. Уларнинг ёрдамида 61 минг тонна оқ олтин саранжомланди. Ҳар агрегатнинг иш унуми 90-100 тоннани ташкил этди. Бу соҳадаги режа 122 фоиз бажарилди.

Пахтазорларда ҳали ҳосил мўл. Йиғим-терим қизғин давом этмоқда. Сўзи билан иши бир оқолтинликлар ялпи хирмон ҳажмини 70 минг тоннага етказиш йўлида астойдил ғайрат кўрсатмоқдалар.

У. ИКРОМОВ.

Орол дарди — олам дарди

ХАЙРЛИ ҚЎЛ ҚАЙРИЛМАС

Жумҳуриятимизнинг мустақиллик сари интилиши хўп хайрли иш бўлди. Аммо она Оролнинг аҳволи мустақиллик шароитида қандай бўлиши бугун барчани қизиқтириши шубҳасиз.

Гапнинг очиғи, менингча Оролсиз ўзбекка ҳам, қозоққа ҳам, тожикка ҳам, қирғизга ҳам, туркман ва қорақалпоққа ҳам ҳақиқий истиқлол йўқ. Чунки бу муқаддас Туркистонда Оролсиз ҳаёт йўқ, эркинлик йўқ, келажак йўқ, бахт йўқ. Шу маънода Туркистон халқлари ҳозирги кун тақозосидан хулоса ясаб, Орол тақдири учун бир тан, бир жон бўлсалар, ажабмаски бу қўҳна, аммо қудратли халқ мустақиллик йўлида катта куч тўплаб, истиқлол чўққилари сари залворли қадам ташлайдилар.

Туркий халқларнинг ана шундай қудратли кучларини она Орол тақдири йўлида баҳоли қудрат бирлаштириш ниятида Қорақалпоғистоннинг Беруний шаҳрида «Маҳсум» хайрия-савоб фирмаси ташкил этилди.

Мазкур фирмани мустақил жумҳурият, истиқлоли йўлида камтарона фаолият кўрсатаётган «Туркистон» фирмаси ўз оталиғига олди. Дарвоқе, «Туркистон» фирмасининг раҳбари Озод Ражаб Эгам ўғлининг ташаббуси билан «Махсум» хайрия-савоб фирмаси шу йилнинг 15 октябридан Хўжайли, Беруний, Элликқалъа ва Тўрткўл туманларида истиқомат қилаётган касал, камдаромадли ва кўп болалик оилаларга хайрия улашиш билан бу фирма ўз фаолиятини бошлашни режалаштириб қўйди.

— Ишончим комилки, бугун хайр-эҳсонли бўлиб яшашни истаётганлар оз эмас. Дарвоқе, салкам бир ой давомида Тошкент, Фарғона водийси, Самарқанд, Жиззах ва Сирдарё вилоятларини кезиб шу нарсага амин бўлдимки, ана шу ҳимматли инсонлар бошини қўшиш жуда зарур экан. Чунки, сир эмас, насибаларимиз каби ҳимматли кишиларимизнинг қувғин ёки йўқ қилинганига мана бир асрдан ошиб кетди. Шу боисдан ҳам бугун мен жабр тортаётган Орол фарзанди сифатида ана шу хайрли ишга бел боғладим, — дейди Озод Ражаб Эгам ўғли.

Жумҳуриятимиздаги қатор ташкилот ва корхоналар «Махсум» хайрия-савоб фирмасининг бу хайрли ташаббусини қўллаб-қувватладилар. Жумладан, Тошкент шаҳридаги «Юлдуз» (раҳбари А. А. Тошпўлатов), Самарқанддаги «8 Март» (раҳбари Г. М. Погосов), Наманган (раҳбари Х. М. Махсудхонов), Жиззах (раҳбари Э. П. Норматов) ва Гулистон (раҳбари Ш. П. Абдуллаев) тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмалари, шунингдек, Х. М. Мирсаидов (Қўқон), Б. М. Луқмонов (Тошлоқ), О. Г. Роҳимов, Б. Исмоилова (Ильичевск), А. Ж. Давлаёроҳ, М. Т. Ҳамроев (Самарқанд), А. Ж. Жалилов (Андижон), Э. Х. Убайдуллаев (Гулистон) ва Д. С. Тўрдиев (Фарғона) ўртоқлар раҳбарлик қилаётган фабрикалар ўзлари ишлаб чиқараётган маҳсулотларидан Оролбўйи халқига хайрия бердилар.

Гапнинг очиғи, ота-боболаримиз энг улуғ савоб деб қадрлаган, аммо бизнинг давримизга келиб умуман унутилган бу хайр-эҳсон ишларининг тикланаётганидан хурсанд бўласан киши. Чунки жабр тортаётган халққа эҳсон қилиш, мурувват кўрсатиш энг аввало кишиларимизни имонли бўлишга ундайди.

Масаланинг яна бир томони, юқорида номлари тилга олинган корхоналарнинг олди йигирма минг сўмлик ноёб молларни хайрия қилдилар. Албатта, гап пулда эмас. Дарвоқе, бу жамоалар хайрия қилган моллар бугун дўконларимизда йўқ. Гарчи, бўлса ҳам нархи осмонда эканлигини ҳаммамиз яхши биламиз.

— Оролбўйи халқига кўрсатилган арзимас эҳсон билан Орол тўлиб, ёки халқнинг эҳтиёжи бут бўлиб қолмайди, —дейди ташаббусни биринчи қўллаган «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг раҳбари Абдуваҳоб ака Тошпўлатов. — Бизнинг бу камтарона хайриямиз жабр тортаётган халққа эътибор холос. Яшириб нима қиламиз, биз узоқ йиллар давомида боримизни ҳам, йўғимизни ҳам марказга узатиб, ўзимизни унутдик. Хайрият, истиқлол шабадаси эсиб, ўз халқимизга эътибор берадиган, ҳол сўрайдиган кун келди.

Дарвоқе, садақа қилган билан банданинг моли камайиб қолмайди, балки унга барака келишлигини Тангримизнинг ўзлари қасам қилган уч нарсадан бири эканлигини энди унутмаслигимиз лозим.

Сир эмас, коммунистлар дунёқарашига эргашиб, имон, диёнатни шу қадар унутган эканмизки, ҳатто оқни қорадан ёки ҳалолни ҳаромдан ажратаолмай қолдик. Агар, шундай бўлмаганида хайр-эҳсон билан талай балоларни қайтарган ота-боболаримизнинг йўлидан шу қадар узоқлашар эдикми. Дарвоқе, ўтмишда дарёда сув камайганида ота-боболаримизнинг қон чиқазганини ҳаммамиз яхши биламиз. Чунончи, Орол муаммоси кўтарилгандан буён Амударёда бир жонлиқни сўйиб қон чиқазиш керак, деган гап халқ оғзидан тушмайди. Аммо шу кунгача азим дарёга қон чиқазадиган бир азамат топилмади.

Не бахтки, яқинда андижонлик Қодиржон Норбой Собиржон ўғлига азим Амударёга бир оқ туяни топиб сўйиш лозимлиги тушида аён бўлди. Ҳимматли инсон ҳамма ташвишларини унутиб Орол томон йўл олди. Қодиржон ака Хўжайли туманида тушида аён бўлган ўша оқ туяни топиб, чўнтагидаги беш минг сўмга уни сотиб олиб дарёда қон чиқазди. Ва ўша куни юз кило гуруч дамлаб элга ош берди.

Қодиржон ака ўша куни тўпланган халойиқни имонга чақирди ва қачон ёмғир ёғишини, хуллас Оллоҳнинг Оролга назари тушганидан юртни воқиф қилдилар. Аммо таассуфки, айрим даҳрийлар Қодиржон аканинг бу хайр-мурувватн устидан роса кулдилар. Ҳатто у кишини элдан ҳайдайдиган худосизлар ҳам топилди.

Бироқ яна не бахтки, табиб ССЖ илмий инженерлар иттифоқи Ўзбекистон уюшмаси ҳузуридаги табиатда қувват-ахборот алмашинуви муаммолари бўйича жумҳурият қўмитасининг ҳайъат аъзоси Қодиржон Норбой Собиржон ўғлининг ўз шогирдлари билан ўзидаги сирли илоҳий куч ёрдамида касал аҳолига шифо беришга киришганларида имон, диёнатда гап кўплигига кўпчилик иқрор бўлдилар.

Дарвоқе, Қодиржон ака куни кеча ўша шогирдлари билан яна Оролбўйи аҳолисини даволашга отландилар. У киши «Махсум» хайрия-савоб фирмаси ҳузурида касал аҳолидан пул йиғмасдан яъни хайрия йўли билан шу аҳолини даволашга бел боғладилар.

«Бир-бирларингизга хайр эҳсонли, меҳр-оқибатли бўлиб, қўл бериб сўрашиб юринглар, шунда дилларингиздаги ғиллу ғашлик кетади», — дейилади ҳадисда. Дарҳақиқат, Оролбўйига ана шу ниятда хайр-мурувватни ният қилган жамоалар жумҳуриятимизда жуда кўп. Жумладан, Косон шойи тўқиш бирлашмаси жабрланаётган ана шу халқ учун ўз машинасида ўн беш минг сўмлик ноёб мол жўнатдилар. Шунингдек, Қўқон пойафзал ишлаб чиқариш бирлашмасининг раҳбари Ҳасан ака Мирсаидов хайрия кунини эшитиб Орол халқи учун шанбалик ўтказдилар ва шанбаликдан ишлаб топилган саккиз минг сўмлик қиммат нархдаги болаларнинг, аёлларнинг қишки оёқ кийимларини шахсан ўзлари машинамизга юклаб бердилар.

Худди шундай, ташвиш билан овора бўлиб, хайриядан бехабар қолган Тошлоқ тикувчилик фабрикасининг раҳбари Бахтиёр ака Луқмонов ўша куниёқ ўзларининг зарур вақтларини аямасдан жамоада шанбалик уюштириб, ушбу эзгу ишимизга салмоқли ҳисса қўшдилар.

Таассуф, озгина аччиқ бўлса ҳам эслаш лозим, халқимиз орасида эзгу-мурувватни жонлантиришдек савоб ишдан ўзини олиб қочишга битта киши уринди, холос. Яъни Фарғона ёғ-мой комбинатининг раҳбари Раҳмонжон Аҳмедов гарчи ҳузурларига икки марта боришимизга қарамасдан, у киши биз билан ҳатто салом-алик қилишга ҳам ўзларини эп кўрмадилар. Нима ҳам дердик, у кишига сиҳат-саломатлик тилаймиз. Дарвоқе, халқимиз айтадиларку, хайрияга берган биринг минг бўлади. Яхшилик эскирмайди, хайрия эса унутилмайди.

Хуллас, савоб иш илк бор ўтказилаётган ушбу хайриятга эҳсон кўрсатган жамоалар сони жуда кўп. Биз уларга Оролбўйи халқи номидан миннатдорчилик изҳор этиб, сиҳат-саломатлик ва зафарлар тилаймиз. Ва шу йилнинг 15 октябрь куни Беруний шаҳрида очиладиган Оролбўйига кўрсатилаётган хайрия-мурувват кунига барча-барчани таклиф этамиз: манзилимиз — Қорақалпоғистон Республикаси, Беруний шаҳри, Ленин кўчаси, «Махсум» хайрия-савоб фирмаси. Тел: 4-89-40. Ҳисоб рақами: 46831. Код МФО 73211, Беруний шаҳри Агропром банки.

Исмоил САЪДУЛЛАЕВ, Орол ва Оролбўйини асраш жамоатчилик қўмитасининг масъул котиби.

Муаммо, мулоҳаза, мушоҳада

КИМГА АЙТАЙ ДАРДИМНИ?

*** Шикоят ё арз ёзмаган киши борми?**

*** Сансалорлик кимга фойда, кимга зиён?**

*** Етмиш тўрт йилнинг етмиш тўрт миллион вагон қоғози.**

*** Хўш, қандай қонун керак бу хусусда?!**

1. «МАВЗОЛЕЙ, ЛЕНИНГА...»

Қизиқ. Инқилобдан аввал ариза, шикоят ёзилганмиди? Кимга, ким томонидан, нима ҳақда? Ким ўқигану, ким текширган? Дунё устивор бўлибдики, адолат ва адолатсизлик, ҳақ ва ноҳақлик, нур ва соя, ҳавас ва ҳасад ёнма-ён. Шартсиз — қайтсиз айтиш мумкинки, арз, шикоят ёзиш бизнинг ўктабир инқилобидан кейин ўз шоҳсупасига кўтарилди. Йиллар кечаверган сайин бутун мамлакат шикоят текширувчи улкан корхонага айланиб борди.

Кимдир шикоят ёзиб ҳақни барҳақ айлади. Яна кимдир шикоят битиб эл — улус олдида юзи шувут бўлди. Бошқа биров арзнома текшириб рўзғорини бутлади, киссасини қаппайтирди. Хуллас, Ойша момонинг чор деворидан то Ленин ётган мақбарагача шикоятхонага айланди. (Гапим жиддий — мавзолейга ёзилган шикоятни тақдир тақозоси билан ўзим текширганман, бу хусусда қуйида тўхталаман. — Ж. М.). Кейин сарҳад сакраш бошланди: «ООНга ёзаман!» (ООН—БМТ). «Ёзаман..., ёзаман!».. Хайриятки, космосга қатновнинг иложи йўқ...

Аслида бирор кишини нега ёздинг дейишга на ҳаққимиз бор, на асосимиз? Чунки ҳали ҳеч ким онасидан аризачи бўлиб туғилган эмас. Ҳар қандай шикоятчини бу ишга жамият мажбурлайди.

«Совет Ўзбекистони» (ҳозирги «Ўзбекистон овози») рўзномасида ишлардим. Марказқўмдан бир шикоят беришибди, «Мухбир юборинглар» деб. Қарасам, хат Московга, Ленинга ёзилган. Отахон Мойбулоқ (Самарқанд вилояти)нинг мошин йўли бормаган тоғ қишлоғида яшарканлар. Бордик.

— Кимсан? — дедилар.

— Аризангиз бўйича келувдим.

— Қайси бир аризам, ёзавериб кўз нурим тўкилди, ҳаммаси мелисага, пуркурорга тушади. Улар мени пўвиска билан чақириб, «қайтиб ёзманг» деб жўнатишади. Сенинг газетингга уч йил олдин ёзувдим. Ўшанда ҳам пуркурор чақирганди. Энди ўзинг келдингми?

— Мана, мавзолейга, Ленинга ёзган экансиз?

— Сени Ленин юбордими? Тирилибди-да, а?

Отахоннинг бутун вужуди кинояга тўлиб кетган экан. Ҳаммасини тўкиб солабошлади.

— Ўлим, бу узоқ йилги, — аввалги гап. Ёзавериб бу ёғимдан-нарёғим яқин қолди. Кейинги вақтда принсип учун ёзардим. Ҳеч қандай давом йўқ. Хайрият бу қишлоққа ҳам биров келаркан...

2. ИЗТИРОБ.

Дард нима? Тиббий дард бор. Малҳами гоҳида аниқ, гоҳида мавҳум. Ижтимоий дард бор. Малҳами аниқ. Бироқ давоси мушкул Бугун қалб дарди, халқ дарди... деган калималар. ҳар лаҳзада, ҳар қадамда эшитилади. Ўзим ана шу ҳақда гапира бошлаганимга оз эмас,. кўп эмас, қарийб йигирма йил бўлди. Аввалига талабалар даврасида, сўнг рўзномаларда, ундан кейин халқ ўртасида. ойнаи жаҳонда, Олий Кенгашда ва ниҳоят...

Самарқанд вилоят «Ленин йўли» рўзномасида ишлардим. 1983 йил эди. Бир мақолада «қўшиб ёзиш», «кўзбўямачилик» сўзларини ишлатибман. Вилоят фирқа қўмитасига тушунтириш беришга тўғри келди. Нима эмиш, бўҳтон, уйдирма эмиш. Орадан кўп ўтмай рўзномалар ана шу сўзлар билан тўли кетди, бошидан «тирноғи»гача. Мени тартибга чақирган одамнинг ўзи ҳам маърузасини шу калималар билан бошлаб, шу билан тугатадиган бўлди. Яқинда ўша одам катта минбардан туриб, тағин бўҳтон, уйдирма хусусида сўзлади. Не синоат? Яна «қўшиб ёзиш» деган сўзларни ёзсак, танбеҳ оламиз шекилли? Наҳотки чархпалак бу дунё?! Наҳотки бир айланиб келаверади? Наҳотки шу қадар тез айланади бу чархпалак?!

Самарқандда кекса бир журналист бор. Аҳмад Нарзиқулов дейишади у кишини. Ўз йўли, ўз фалсафаси бор одам. Шу зотнинг қизиқ гаплари ёдимга тушади: «Раҳбарлар мусиқачи, қўшиқчи, халқ эса ўйинчи, хўш, журналистлар-чи? Улар қарсакчилар!» Дарвоқе, қарсакчи учун барибир. «Муножот»ми, «Лазги»ми, барибир қарсакни ураверади. Ўйланиб қоламан, наҳотки шунча йил қарсак чалиб келдим?

Юзлаб одамлар ҳузуримга келишади. Ҳаммаси дард билан, нажот истаб келади. Ҳўнграб йиғлаган нуронийлар, нола чеккан оналар, сочларини тутамлаган аёллар. Яримта бўлиб қолган йигитлар... Ҳаммасига ёрдам беришга уринганман. Кўплари ҳурсанд, айримлари эса...

Ойида бир маротаба қабул ўтказаман. Мен учун энг оғир кун бу. Одамлар, дардманлар кўп. Ҳар бири билан камида ярим кун суҳбатлашиш зарур. Ноиложликдан гапини бўласан. У эса ранжийди. Ҳали бир воқеа даҳшатидан ўзингга келмасингдан, иккинчисини эшита бошлайсан. Шундайлари борки, ҳамма ишингни қўйиб, шуғулланишингга тўғри келади.

«Биз бир-биримизни севамиз. Олти йилдирки болamiz бўлмаяпти. Шароитимиз бор. Бола олайлик десак, пул сўрашаяпти. Пулимиз йўқ!» Аёл йиғлай бошлайди. Ортида турган эркакнинг ҳам киприклари ҳўл бўлади. Хўш, нима қилиш керак? Вилоят соғлиқни сақлаш бўлими мудирига учрашаман. Бағри кенг бу инсон ёрдамга ошиқади. Масалани ҳал қиламиз. Одамлар эшитишади. Кейинги қабулда яна фарзандга зор оила соҳиблари келишади. Кўзларида мунг. Улар умид билан келишган. Яна бош қўшмаса бўлмайди...

«Боламни ҳақиқатгўйлиги учун ишдан ҳайдади. Кўзим очиқлигида бир ишнинг бошидан тутсин дейман. Ёрдам бермасанг ночормиз». Отахоннинг эгнида яғир кийим. Боласи эски этикни илдирган. Ноиложликдан у идорага бораман, бунисига бораман, охири иш жумҳурият вазири орқали битади. Енгил тортаман. Одамлар эшитишади...

Уй сўраган ногиронлар сон-саноқсиз. Ҳар бирига ёрдам бермасликка ҳаққинг йўқ. Аммо имкон тополмайсан. Фақат биттасини мисол келтираман. Улуғ Ватан урушининг ногирони Хуррам Қаҳрамонов кўксида «Қизил Юлдуз» ва яна кўплаб орден ва медаллар.

— Урушдан келсам ватанимни, — уй-жойимни бузиб юборишибди, — дейди у. — Анча йиллар ўғлим билан Қашқадарёда яшадим. У вафот этгач, 1973 йил яна Жомбойга қайтиб келдим. Тоғамнинг ўлисиникида яшайман. Ёшим бир жойга етди. Шовқин—сурон қулоққа ёқмайди. Қолаверса, иссиқ-совуқ деган гап бор. Уй солишга кучим йўқ. Колхоз қуриб берган билан ким иситадию, ким қарайди? Шаҳардан бир кулба берса. Шу ерда ҳаловатимни топсам...

Ишонинг, ишонманг, бу муаммони ярим кун муҳокама қилдик. Охири ҳамма масъулиятни мен бўйнимга оладиган бўлдим. Шаҳар ижроқўми иложини топиб уй берадиган бўлди. Хўш, шу пайтгача уй сўраб келганларга ва бундан кейин келадиганларига нима дейман? Тўртта боласи билан кўчада қолган бевага ҳам уй зарур-ми? Саккизта боласи билан бир хонада яшаётган аёлга-чи? Бу дардларнинг малҳами қайда? Нега бундай аҳволга тушиб қолдик? Ёки дунё азалнинг касалими бу?

Суд маҳкамаси ёнидан ўтганмисиз? Худди чумолининг уясига ўхшайди. Иши тушган одам (аввало ҳар бир бандаи мўминни шу қийноқдан асрасин) бу идорага етмиш етти марта қатнамаса мени ҳар нима деяверинг. Бирида қозини райкомга чақиришган, бирида оқловчининг ё боласи, ё онаси хаста, бирида қораловчи келмайди... Хуллас, баҳонанинг нархи қиммат эмас.

Хўш, арзчи нима қилсин? Кимга борсин? Ёзгани ўзига қайтаверса, депутат улгурмаса?

3. НИМА ҚИЛИШ КЕРАК?

Дарвоқе, ўтган йиллар бизни фақат масала қўйишга ўргатди. Талаб қилардик, масала қўярдик. Ҳал қиладиган зот йўқ эди. Оқибатда таклиф киритишни унутдик. Камина юқорида зикр этган муаммо бугунги куннинг энг катта масалаларидан биридир десам муболаға қилмайман. Тахминий ҳисоб-китобларга (депутат сифатида илтимосим юзасидан бу хусусда кичик тадқиқот ўтказилди) қараганда ўтган йили жумҳуриятда ҳаракатда бўлган шикоят, арзнома, мурожаатлар киши бошига 1,5 тадан тўғри келибди. (Оғзакилари ҳисоб эмас. — Ж. М.) Демак, 35 миллионта шикоят, арз битилган. Қанчадан қанча киши банд бўлган бу билан. Аммо ўрганиб чиқадиган бўлсак шу 35 миллионнинг 30 миллиони бу йилга яна кўчган.

Хўш, рўзнома, ойномаларга қанча хат келади. Улар охир оқибатда текшириб, чоп этишади. Уни яна кимдир ҳал қилиши керак. Қабулга келган бир киши столга ўнлаб рўзномаларни, ойномаларни ёяди. Масала ҳалигача ечимини топмаган. Қанча мухбир овора, қанча текширувчи... Худди шундай аҳволдаги юзлаб корхоналарни мисол келтириш мумкин. Ноиложликдан текширишади. Одамларга малҳам бўлайлик дейишади. Кейинги вақтда ёзувчилар уюшмаси, янги тузилган ҳаракат ва расмий-норасмий партияларга ҳам оқиб кела бошлади бу «дарё». Фуқаролар янги жойни эшитишса зора ўша ерда адолат бўлар, масала ечилар, деб ўйлашади.

Ҳаёт эса давом этмоқда, умр ўтмоқда. Мен бу масалани бир ёқлик қилиш бўйича ўз таклифларимга эгаман. Биринчидан, кўп мамлакатлардаги сингари суд идораларини кенгайтириб ҳамма масалани ўша ерда ҳал қилиш зарур. Аммо биз ҳамма мамлакатларга ўхшамаймиз. Уларда ғишт, шифер, чўп... сўраб ё оломай шикоят ёзишмайди. Уларда ўғрилик, порахўрлик ҳам бошқа тарзда. Хуллас, биз ҳеч кимга ўхшамайдиган бўлиб қолдик, шу етмиш тўрт йилда. Ҳатто томдан чакка ўтса ҳам шикоят ёзишга мажбурмиз.

Менинг назаримда ҳозирча мавжуд бўлган «коммунистик» шароитлардан келиб чиқиб, бунинг чорасини кўриш керак. Нуқтаи назарим жиҳатидан таклиф қиламан:

Жумҳуриятда ё парламент, ё Президент қошида Назорат Қўмитаси тузиш керак. Унга Олий Кенгаш Раиси ёки, Президентнинг ўзи раҳбарлик қилиши керак.

Яъни:

1. Назорат Қўмитасининг вилоят, ноҳия ва қишлоқларда бўлимлари ишлайди ва улар фақат ўз раҳбариятига бўйсунади.

2. Қўмита фуқаролар талаблари билан боғлиқ Республика ҳудудидаги жамики идоралар фаолиятини ўрганиш, шулар юзасидан Олий Кенгашга, Президентга, тегишли ташкилотларга таклиф киритиш ҳуқуқига эга бўлади.

3. Ўзбекистон Қонунлари, Президент Фармонлари, Олий Кенгаш ҳамда Вазирлар Маҳкамаси қарор, фармойишлари, Инсон ҳуқуқлари декларациялари талабларига риоя қилинмаган ҳолда Қўмита юқорида зикр этилган ҳужжатлардан келиб чиқиб, узил-кесил хулосалар чиқаради.

4. Қўмита қошида аҳолининг кайфияти, талаби, таклиф-эҳтиёжларини ўрганувчи илмий-тадқиқот маркази ишлайди ва у Олий Кенгаш, Президент учун ҳар ойлик ёки ҳафталик ҳисобот, таҳлил тайёрлайди. Бу ҳужжатни вақти-вақти билан оммалаштиради.

5. Қўмита махсус нашр чиқаради. Унда фуқароларнинг арз, шикоятлари тақдири ёритиб борилади.

6. Қўмита қошида депутатлар кенгаши тузилади. Қўмита бўлимлари, ходимлари фаолияти асосан депутатлар томонидан ўрганиб борилади.

7. Республикадаги барча идоралар, муассасалар, ташкилотлар шикоят ва арз текширишдан озод қилинадилар.

8. Қўмита жиноий ишлар, судга оид масалалар ҳақидаги арз-шикоятларни назорат остига олади ва ижроси таъминланишини кузатади.

9. Қўмита Республика вазирликлари, идора ва ташкилотларининг назорат-тафтиш бошқармаларини ўзида бирлаштиради. Уларнинг ишини ташкил қилади ва юритади.

10. Ўзбекистон Халқ Назорати Қўмитасининг фаолияти, базаси мазкур Қўмитага қўшиб берилади.

11. Фуқароларнинг арз-шикоятлари ҳал этилиши муддатлари узил-кесил белгиланади ва унга риоя этиш таъминланади...

Албатта, буни давом эттириш, тўлдириш мумкин. Назаримда ана шу хусусдаги Қонунни тайёрлаш вақти етган. Буни тезроқ амалга оширсак, энг аввало шу пайтгача қайта-қайта такрорлаб келаётганимиз тартиб-интизом қарор топарди. Қанча маблағ ва асаб толалари тежалиши ҳақида тўхталмаса ҳам бўлади.

Менинг шахсий таклифларим бировга ёқиши, бировга ёқмаслиги мумкин. Кимдир бу улкан муаммони бошқача ҳал этиш йўлларини билар. Хуллас, нима бўлганда ҳам бугун унга нуқта қўйиш шарт. Бардош косаси тўлиб, тошиб, тўкилишини кутиб ўтирмайлик.

Жаҳонгир **МУҲАММАД,**

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг халқ депутатлари билан ҳамкорлик шўъбасининг мудири, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати.

БОЛАЛИКДАН МАҲРУМ БОЛАЛАР

Аҳолисининг 41 фоизи болалардан иборат бўлган жумҳуриятда иқтисодий аҳвол оғирлашган бир шароитда болалик муаммолари янада ошкор бўляпти. Ўзбекистон биринчилардан бўлиб бошланғич синф ўқувчилари учун бепул нонушта бера бошлади. Камқонли касалига чалинган ҳамда ночор оилалардан бўлган ҳомиладор аёлларга ёрдам пули ажратди. Болалар учун маҳсулот ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналарга имтиёз берилди, эндиликда бундай корхоналар фойдадан олинадиган солиқнинг 50 фоизинигина тўлайдилар... Жумҳурият ҳукумати болалик ва оналикни муҳофаза қилиш учун юз миллион сўмлаб пул ажратиш имконини топди дерсиз. Шундайликка шундай. Аммо ҳар йили 25 мингга яқин бола ёшига етмай оламдан кўз юммоқда. Улар қўққисдан бўлган тошқин ёки зилзила қурбони бўлаётганлари йўқ. Бу гўдаклар ўлим тўшаги тепасида на телевизион камера, на норозилик билдираётган жамоатчилик бор, на қасос олишга даъват эшитилади. Бу болалар ўлимини атрофдагилар деярли сезмайди, улар бу телба, аммо лекин ажойиб дунёни кўриб улгурмай кўз юмдилар. Улар ўлимига инсон яшайдиган муҳит бузилгани туфайли пайдо бўлган нафас йўлларининг хасталиги ва юқумли ичак касалликлари, аҳоли истиқомат қиладиган жойларнинг санитария-коммунал ободончилик даражаси, жумҳурият ҳудудида санитария-гигиена сифатининг пастлиги сабаб бўлди. Ҳозирги кунда қишлоқда яшовчи аҳолининг ярмига яқини тоза сув билан таъминланган, холос. Шуниси ҳам борки, бу кўрсаткич яна 1985 йилга нисбатан орқага кетган. Сувқувурлар орқали берилаётган сувга ҳар доим ҳам кафил бўлиш қийин. Шу важдан жумҳуриятда юқумли ичак касалликлари йилига бир неча маротаба хуруж қилади. Ич терлама сўнгги марта Бухоро вилоятида хуруж қилди. Асбоб-ускуна танқислиги туфайли Тошкентдаги Илмий-тадқиқот институти юқумли ичак касалликларининг олдини олиш ва даволаш учун зарур бўлган кучли таъсир қиладиган биологик дориларни етарлича чиқара олмаяпти. Юқумли ичак касаллигига учраган болаларни даволаш учун фойдаланиб келинган кучли таъсир қилувчи регидрон дориси жумҳуриятга келтирилмай қўйди. Уни шу ернинг ўзида ишлаб чиқариш мумкин ва зарур.

Тиббий хизмат кўрсатиш даражаси бевосита жумҳуриятнинг иқтисодий аҳволига боғлиқ. Шунинг учун ҳам аҳолининг, жумладан болаларнинг саломатлигини фақат касалликнинг олдини олиш ва даволаш билан яхшилаб бўлмаса керак.

Апрелдаги нарх-наво ислоҳоти натижасида аксарият оилаларнинг, айниқса кўп болали оилаларнинг аҳволи яна ҳам қийинлашди. Ота-оналар ўз фарзандларининг саломатлиги ва ҳаёти учун ҳақли равишда ташвишланишаяпти. Ўсиб келаётган бола учун зарур бўлган кўплаб биологик маҳсулотларни сотиб олишга ота-оналарнинг қурби етмаяпти, болалар тўйиб овқатланмаганлиги туфайли ақлан ва жисмонан ўсишдан қолиб, пировард натижада касалманд бўлиб қоляпти.

Тўйиб овқат емаслик камбағаллик билан боғлиқ. Озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи кескин кўтарилиб кетгани, доим танқислиги оиланинг топганини озиқ-овқатга сарфлашга мажбур қиляпти. Нон-чойга тўйган бола бақувват бўлиб ўсади дейиш тўғри эмас. Айни замонда СССР савдо вазирлиги жумҳурият соғлиқни сақлаш вазирлигининг болалар озиқ-овқатига, яъни гўшт, мева сабзавот консервалари, шарбатларга бўлган талабини йил сайин қондирмаяпти. Баъзи бир сут заводларидаги болалар учун маҳсулот ишлаб чиқарадиган цехлар тўлиқ қувват билан ишламайди, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ҳам бор-йўғи уч-тўрт хил, холос.

Ёш болалар учун сут маҳсулотлари етиштириб берувчи асосий корхона болаларнинг сут ошхоналаридир. Уларнинг кўпчилигини асбоб-ускуна етишмаслиги ҳамда санитария озодалигига риоя қилмаётганликлари сабабли ёпиб қўйиш зарур. Текширув натижалари шуни кўрсатади, ҳозирги вақтда ҳомиладор аёлларга ҳукумат берган ёрдам пулига калорияси паст маҳсулот ва хўжалик моллари берилаяпти.

Мамлакатда иқтисодий танглик кучайиб бораётганлиги сабабли шу йилнинг охирига борибоқ бошқа иттифоқдош жумҳуриятлардан келтириладиган озиқ-овқат молари камайиши кутилаяпти. Шунинг учун ҳам, бизнингча, кўп болалик оила болаларига бериладиган ёрдам пули ўрнига зудлик билан гўшт ва ёғ беришга ўтиш керак. Балки бундай чора аҳвол жуда оғирлашадиган қиш-баҳор ойлари учун кифоя қилар.

Юқорида айтилганларга асосланиб, жумҳуриятда болалар учун озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган қувватларни зудлик билан ишга туширишни таклиф қиламан. Шу билан бирга эслатиб ўтмоқчиманки, жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлиги ўтган йили ҳукуматга 1991 — 1995 йилларда жумҳуриятда болалар учун озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни яхшилаш режасини тақдим қилган эди. Аммо шу вақтгача номаълум сабабларга кўра у тасдиқлангани йўқ.

Ниҳоят, болалар масаласи жиддий масала эканлигини қонун қабул қилиш йўли билан мустаҳкамлаш керак. Шундай қилсак, болалар тўғрисида ғамхўрлик қилиш шиоргина бўлиб қолмай, ҳар қандай ҳукумат учун аҳвол қандай бўлишидан қатъий назар муҳим масала бўлиб қолаверади. Қандай важ-карсон кўрсатилмасин, бундан буёнги иқтисодий аҳвол қандай бўлишидан қатъий назар, болаларга ёрдам беришнинг иложи йўқ, деган фикрга қўшилиш мумкин эмас. Мен барча босқичдаги халқ депутатларини, жумҳурият ҳукуматини ушбу муаммога жиддий эътибор бериб, уни болалар фойдасига, яъни халқимизнинг келажаги фойдасига ҳал қилишга даъват этаман.

В. КИРПАТЕНКО,

СССР Соғлиқни сақлаш вазирлигининг бош мутахассиси, В. И. Ленин номли Болалар фондининг махсус ишончли врачи.

ДОНОЛИК ЁШИ

Ҳозир халқни бирон бир тадбирга тўплаш қийин, фақат алоҳида, ёрқин воқеагина эътиборни жалб этиши мумкин. Ўзбекистон халқ ёзувчиси Иброҳим Раҳим таваллудининг 75 йиллиги муносабати билан Тошкент Кино уйида бўлиб ўтган тантана худди ана шундай воқеа бўлди. Бу ерда фақат истеъдодли адибнигина эмас, айни пайтда публицист, жамоат арбоби, фахрий-фронтчини шарафлашди.

Залда ёшлар — Фарғона водийсидан келиб Тошкентда таҳсил кўраётган талабалар айниқса кўп эди. Тантанага Фарғона водийсидан ёзувчи истеъдодининг мухлислари махсус келишди. Бунинг сабаби равшан: юбиляр — уларнинг юртдошидир. Бундан 75 йил муқаддам Қува районидаги Сойкелди қишлоғида, деҳқон Абдураҳмон Раҳимов оиласида ўғил туғилди. Лекин у отасини эслай олмайди, у барвақт вафот этиб кетди. Иброҳимга ўз йўлини ўзи босиб ўтишига тўғри келди. У оиладаги очликни ҳам, босмачи тўдаларининг ҳужумларини ҳам, кўпгина бошқа қийинчиликларни ҳам бошидан кечирди. Лекин табиат унга инъом этган фазилатлар — ўткир зеҳни, собитқадамлиги, билимга чанқоқлиги туфайли қийинчиликларни енгиб ўтиб, ҳаёт пиллапоясидан юқори кўтарила борди. Худди ана шу нарсалар унга дастлаб ўқитувчиликка, кейин журналистикага йўл очиб берди. Худди ана шу ижодий фаолият соҳаси бўлажак машҳур романлар, ҳикоялар, киносценарийлар, очерклар муаллифи олдида инсоний ўзаро муносабатлар, характерлар, феъл-атворларнинг бой дунёсини биринчи бўлиб очиб берди, худди ана шу соҳа унга кўпгина бўлажак асарларининг мавзуини белгилаб берди.

Журналистларнинг қаерга борганда ҳам блокнот билан қалам олиб юриш одати у ватанни оқ финлардан ҳимоя қилишга отланганда ҳам, фронтда жанг қилганда ҳам, сапёр бўлганида ҳам жуда асқотди. У буни шундай эслайди: «Ўзим билан иккита қалин катак дафтар ва бешта қалам олиб кетдим. Уларни эҳтиёт қилиб асрадим. Озгина имконият туғилса ҳам қўлимга қалам олардим. Дафтарлардан бирини шеърлар билан тўлдирдим. Лекин улардан бирортасини ҳам босиб чиқаришга беришга ботинмадим. Бу дафтарни ҳозиргача сақлаб келяпман. Яқинда уни варақлаб чиқдим. Ёзган мисраларимнинг жўнлигидан ўзим уялиб кетдим. Лекин иккинчи дафтаримнинг сарғайиб кетган варақларини ўқир эканман, ўшандаги руҳланиш ҳиссини яна бир бор ҳис қилдим».

Иккинчи дафтар — ўша ташвишли даврда ғарбий чегарадаги вазият таъсири остида ёзилган «Баҳодир» достони қораламасидир. Бу достонни Корелия бўйнидан Тошкентга Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси эълон қилган танловга юборди. Асар назарга тушди, ёш муаллиф номи тилга олинди. Иброҳим Раҳим ўша пайтдан буён қўлдан қаламни қўйган эмас. У жанглар орасидаги танаффусларда, жинчироқ ёруғидаги тунларда, Улуғ Ватан уруши жангоҳларида ёзди. Тинч ҳаёт қўйнига келгач, у яна журналистикага қайтди, кейин эса ёзувчиликка ўтди. Китобхонларга ўзбек адабиёти оқсоқолининг ижод намуналари — «Ихлос», «Чин муҳаббат», «Тақдир» романлари, кўпдан-кўп қиссалари, ҳикоялари, пьесалари, унинг сценарийлари асосида қўйилган фильмлар яхши таниш. Сўз устаси «Ихлос» романи учун Ҳамза номидаги давлат мукофотига сазовор бўлди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси бошқарувининг раиси Одил Ёқубов очган юбилей кечасида Иброҳим Раҳим ижодининг тадқиқотчиси адабиётшунос Эркин Худойберганов сўзлади. Ҳамкасблари, юртдошлари, унинг мухлислари кўпгина табрик сўзларини айтишди.

Шу оқшом юракдан чиққан илиқ, самимий табрик сўзлари кўп айтилди. Бу табрикларга Иброҳим Раҳим ўз ижоди, ўз ҳаёти билан сазовор бўлган.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА,
ЎзТАГ мухбири.

УЛАР ОДДИЙ КАСБЛАРИ, ҲАЛОЛ МЕҲНАТЛАРИ БИЛАН ФАХРЛАНАДИЛАР

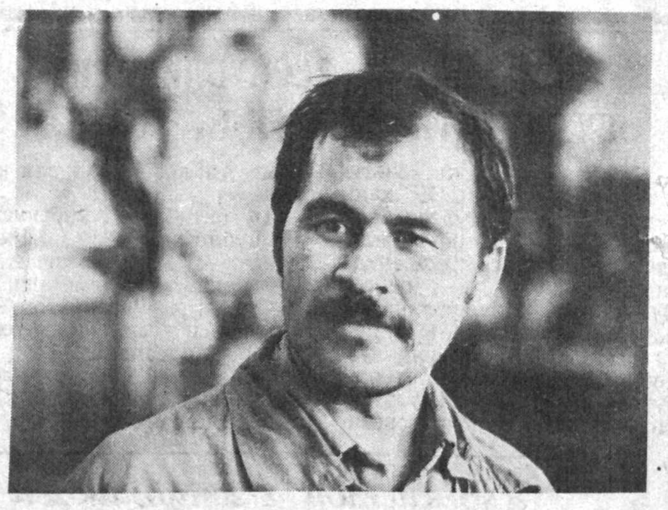

Чирчиқдаги Ўзбек химия машинасозлиги заводи ишга туширилганлигига 50 йил тўлди. Корхонанинг маҳсулотлари мамлакатимиздагина эмас, балки чет элларда ҳам қадрланади. Меҳнат жамоаси ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг мураккаб шароитларида шартнома бўйича маҳсулот етказиб беришни ўзларининг энг муҳим вазифаларидан деб билмоқдалар.

СУРАТДА: илғор пармаловчи Эсонбой Сайфутдиновни кўриб турибсиз.

Р. ШАМСУТДИНОВ суратга олган. (ЎзТАГ).

Наманган бадиий буюмлар фабрикаси жамоаси маҳсулот ишлаб чиқариш 9 ойлик план-топшириқларини муддатидан илгари ошириб бажарди. Меҳнат беллашувида тажриба-синов цехи тикувчилари пешқадамлик қилишаётир. Улар ўтган муддат давомида пландан ташқари 82600 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга эришдилар.

СУРАТДА: илғор цехнинг тажрибали попопчиси Ҳуснидахон Аҳмаджонова. У 20 йилдан бери шу корхонада самарали меҳнат қилиб келмоқда.

Ф. АКБАРОВ суратга олган.

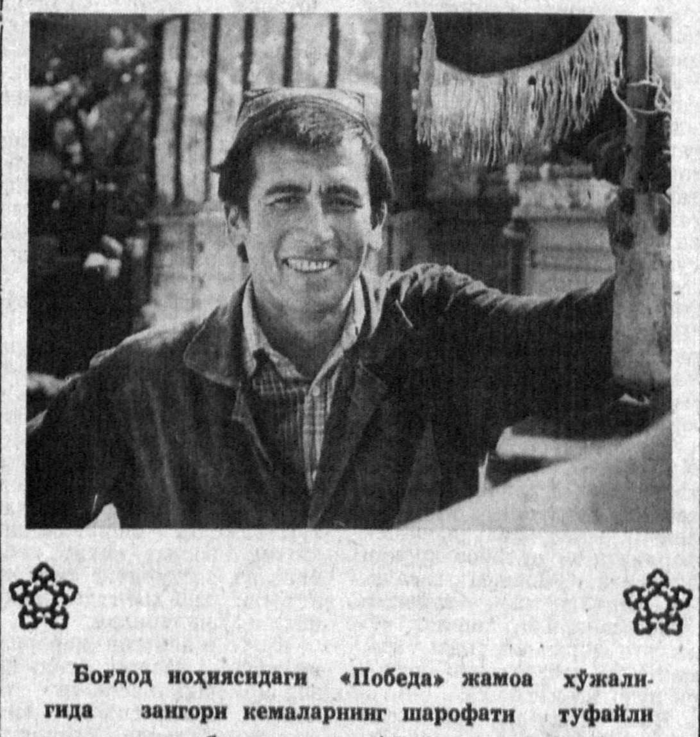

Боғдод ноҳиясидаги «Победа» жамоа хўжалигида зангори кемаларнинг шарофати туфайли ҳар куни қабул пунктига 4-5 фоиз миқдорда пахта жўнатилмоқда. Бунда механизатор Собиржон Солиевнинг ҳиссаси катта. Мавсумда 160 тонналик хирмон уюшга аҳд этган бу моҳир суворий кунига бункердан 8-10 тонна дурдона тўкаяпти.

СУРАТДА: илғор механик-ҳайдовчи Собиржон Солиев.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

ТАРИХ ВА ТАҚДИР

УСМОНХЎЖА ВАТАН ХОИНИ ЭМАСДИ

Биз тарихчилар Усмонхўжа Пўлатхўжаевни ҳанузгача «инглиз жосуси» деб келдик. Тарихий асарларимизда масалага ҳар томонлама ёндошмасдан «аравани қуруқ олиб қочиб», осонгина мақсадга эришиш учун Усмонхўжа ва унга ўхшаш инқилобимиз курашчилари, пешқадамларига «ватан хоини», «инқилоб душмани», «буржуа миллатчиси», «туркпараст», «исломпараст» каби ёрлиқлар ёпиштириб келдик.

Шундай йўл билан ўз асарларимизни, тадқиқотларимизни, диссертацияларимизни «синфий, ўртиявий, байналмилал замонавий руҳда» ёзилганини исботлашга уриндик. Атиги бир-икки мисол келтирамиз.

Х. Турсунов билан А. Макашов ҳаммуаллифликда 1983 йилда рус тилида чоп этган «Бухоро Коммунистик партиясининг ташкил топиши ва фаолияти» монографиясида Шарқий Бухородаги воқеалар ва Шарқий Бухорога келган Умумбухоро Марказий ижроқўм раиси Усмонхўжа Пўлатхўжаевнинг сотқинлиги, ватанига хоинлик қилиб босмачилар томонига ўтиб кетганлиги, жумҳурият ҳукумат ташкилотларини фавқулодда заифлаштирди, деб ёзгандилар (139-бет).

Х. Иноятовнинг 1984 йилда Москвада «Мысль» нашриётидан чиққан 27 босма табоқдан иборат «Ўрта Осиё халқлари интервентларга ва ички контрреволюцияга қарши курашда» номли монографиясида шундай сатрлар бор: собиқ ёш бухороликлардан чиққан аксилинқилобий унсурлар партия ва ҳукумат раҳбарлигига жойлашиб олиб, зимдан халқ ҳокимиятига қарши кураш олиб бордилар, масалан, марказ ижроқўми раиси Усмонхўжа Пўлатхўжаев қишлоқларда тузилаётган ревкомлар раҳбарлигига бойлар, қўрбошилар, амир амалдорларини қўйишга интилиб, халқ орасида Советларга қарши миллатчилик ишлари олиб борди, Шарқий Бухорога жўнатилган ўз укаси Отахўжаев (аслида эса Отахўжа Пўлатхўжаев — Р.Ш.) орқали тор-мор қилинган амир қўшинларидан тузилган босмачилар тўдаси билан алоқа ўрнатди.

Салбий баҳолар, шарҳлар юзлаб китоб, рисола, мақолаларда айтилиб келинмоқда. Эндиликда эса бундай таълиллардан холи бўлиб, аслида нимаики бўлса, шундай ёзиш, ҳар бир сиёсий арбобнинг, ҳам салбий томонларини айтиш, тарихий шахсларни адолатли баҳолаш вақти келди.

...Фрунзе жанобларига хайрихоҳ бўлган ёш бухороликлар фирқасининг раҳбарлари нотўғри иш тутганликларини кейинчалик тушуниб етдилар. Масалан, Бухоро жумҳуриятининг раиси (Марказий ижроқўм раиси — Р.Ш.) Усмонхўжа, 1923 йил (1922 йили — Р.Ш.) хатосини тушиниб етди.

Яхшиси, замон зайли билан Бухоро инқилоби боис ватандан Афғонистонга, сўнгра Истамбул, Покистонга ўтган ва бир умр Туркистонни соғиниб, унинг истиқболини кўриш насиб этмаган сиёсий арбоб, муҳожир Усмонхўжа Пўлатхўжаев фаолиятидан айрим лавҳалар, янги ҳужжатлар келтирайлик.

Файзулла Хўжаев ўзининг «Жадидчилик» асарида Бухорода жадидлар ташкилоти асосчилари ҳақида сўз юритиб, унинг фаол ташкилотчилари қаторида Садриддин Айний, Абду Воҳид Бурҳонов, Фитрат билан бир қаторда Усмонхўжа Пўлатхўжаевни ҳам қўшганди. У мулла ва унча катта бўлмаган савдогар ўғли эди, 1890 йилда Бухоро шаҳрида туғилган, Туркияда маълумот олган. 1913 йили Истамбулдан қайтгач, Усмонхўжа жадидчи, сўнгра эса ёш бухороликлар ҳаракатининг кўзга кўринган арбобларидан бири бўлиб қолади. Бухорода унинг ташаббуси ва бошчилигида янгича услубдаги мактаблар очилади.

1917 йилда ёш бухороликлар ҳаракати кучаяди, бу ташкилот меҳнаткашлар ва зиёлилар ҳисобига кенгайиб боради. Усмонхўжа ёш бухороликлар Марказқўмига сайланади, шу 1917 йил апрелида Бухорода бўлган машҳур намойишга ташкилотчилик қилган, Бухородаги рус резиденти А. Я. Миллер билан музокара олиб боради. 1918 йил март воқеаларида фаол қатнашади. Шундан сўнг у Бухорони тарк этиб муҳожирликни афзал кўради. Усмонхўжа Тошкентда ёш бухороликлар партиясининг сўл-эсер гуруҳини ташкил этади, 1918 йил сентябрида эса Бухоро Коммунистик партияси сафига киради. 1919 йилда БКП Марказқўми раислигига сайланади. Ўша йил 30 майдан 11 июнигача Усмонхўжа Пўлатхўжаев раислигида ёш бухороликлар партиясининг коммунистик большевикларнинг биринчи қурултойи бўлади.

1919 йил 3 июнда У. Пўлатхўжаев партиянинг Москвадаги вакили Файзулла Хўжаевнинг олиб бораётган иши ҳақида қурултойга ахборот беради. Бу масала бўйича қабул қилинган қарорда партиянинг Москвадаги вакили «Партия учун фойдали бирор нарса қилганини йўқ» дейилганди. Қурултой Файзулла Хўжаевни партиянинг Москвадаги вакили ваколат ҳуқуқини бекор қилишга марказий мусулмонлар бюросига телеграмма йўллаб, Файзулла Хўжаев ёш бухороликлар партияси вакили ҳисобланади, аммо партиянинг Москвадаги вакили эмас, деб хабар беришга қарор қилди. Бу тўғри қарор эди. Чунки шу вақтда Ф. Хўжаев коммунист эмас эди, у Бухоро Компартиясига 1920 йил сентябридагина кирган эди.

ЭСЛАТМА: 1921 йил августида бўлиб ўтган Бухоро халқ Шўролар жумҳурияти Шўроларининг II қурултойида Усмонхўжа Пўлатхўжаев БХШЖи Марказий Ижроия Қўмитаси раиси этиб сайланади.

Отаси ҳақида гапириб, Темурхўжа шундай дейди: «Мен 1947 йил Истамбулда туғилганман. Ўшанда отам Усмонхўжа 70 ёшда эканлар». Бу унчалик тўғри бўлмаса керак. Чунки Файзулла Хўжаевнинг уч жилдлик танланган асарлари биринчи жилдида Усмонхўжа Пўлатхўжаевнинг туғилган йили 1890 йил, унинг укаси Отахўжанинг туғилган йили 1894 йил кўрсатилган. Агар шу далил тўғри бўлса, Усмонхўжа Темурхўжани 70 ёшда эмас, балки 57 ёшида кўрган бўлади.

Темурхўжа отасининг Афғонистонга ўтиб кетгани ҳақида шундай дейди: «Отам 1922 йили Афғонистонга инглизлардан Бухоро жумҳурияти миллий қўшини учун қурол сотиб олиш ниятида боради. Аммо нияти амалга ошмайди.

Мурод ҳосил бўлмаган бир дамда отам амаким Файзуллахўжадан «Бухорода аҳвол ёмон, келманг, хоинликда айбланасиз», мазмунида хат олади... Кўриб турибсизки, отамнинг шу кундан бошлаб сўнгги ҳаёти ватан деб ватансиз кечди...»

Айни шу масалага оид ноёб ҳужжатни биз яқинда ЎзКомпартия архивидан топдик. Бу ҳужжат Бухоро Компартияси Марказқўмининг 1922 йил 6 июлдаги Пленум материаллари стенограммаси. Ҳужжатнинг асли арабча ёзувда — ўзбек тилида. Бу ҳужжат айнан бўлмаса-да мазмунан русчага таржима қилинган. Афтидан, ҳужжат турғунлик йилларида русчага таржима қилинганга ўхшайди. Яхшиси, араб ёзувидаги бу ҳужжатни рус графикасида ўзбекча кўчирилганда яхши бўларди. Арабча ёзувни билмаганимиздан биз ҳам мазкур ҳужжатни русча матнидан фойдаландик. Шу пленумда Усмонхўжанинг тенгдоши, 1890 йилда Андижонда туғилган, Бухородаги Турсунжон мадрасасида ўқиб, шу жойда мударрислик қилган, жадидчилик, ёш бухороликлар ҳаракати пешқадамларидан, 1919 йилда Бухоро Компартиясига кирган, Бухоро инқилоби жонкуярларидан, Чоржўй Ревкоми аъзоси, 1921—1922 йилларда БХШЖининг Афғонистондаги элчиси Қобулдан келган Абдураҳим Юсуфзоданинг маърузаси қизғин муҳокама этилади. А. Юсуфзода ўз маърузасида Усмонхўжа ҳақида ҳам тўхталган. А. Юсуфзода Қобулдаги Бухоро элчихонасида турганида Усмонхўжа афандининг Афғонистонга ўтиб, у билан Али Ризо (БХШЖи ҳарбий назири ўринбосари — Р.Ш.) биргалиги, аммо Али Ризо Мозори Шарифда қолгани, Усмонхўжа эса Қобулга келиб, шаҳар боғларидан бирида жойлашгани ҳақидаги хабарни элчихона вакилидан билади. Шу вақтларда Туркиянинг собиқ ҳарбий министри Анвар подшо ҳам Афғонистон билан Шарқий Бухоро чегараларида ўз қўшини билан турарди. У Али Ризо билан учрашади. «Мен — деб айтади А. Юсуфзода, — Усмонхўжани қабулига келгунига қадар Ғози ҳожи исмли бир киши билан учрашгани ва суҳбатлашгани ҳақида хабар олдим, бу хабарнинг ҳаммасини ёзиб ҳам олдим, уни келтирган киши ҳозирда мен билан Бухорога келган. Усмонхўжа аввал туркларга қўшилган, эндиликда эса ўзи танҳо қолган. Али Ризо билан Дониёр ва Усмонхўжа бир-бирлари билан унчалик яхши эмас, лоақал бирор сўзларини ҳам қўллаб-қувватламайдилар, улар Усмонхўжани қўрқитишга уринмоқдалар. Мен Бухорога телеграмма йўллаб, Усмонхўжа фақат бир масаладагина айбдор: мен Анвар подшо васвасасига ва шу ишга берилиб подшо васвасасига учиб кетгани ва шу ишга берилиб қолганини хабар қилдим».

Шу вақтда Қобулда РСФСРнинг Афғонистондаги элчиси Фёдор Фёдорович Раскольников эди. РСФСР Бухоро халқ жумҳуриятига қатъий тазйиқ кўрсатгани сингари Россиянинг Қобулдаги элчиси ҳам Бухоро элчисини кучли тазйиқ остига олганга ўхшайди. Бу А. Юсуфзода маърузасидан ҳам қисман кўриниб турибди. «Мен Россия элчихонасидан келган вакилга бу ҳақда хабар берганимда у мендан Усмонхўжага одам юбориб, унинг мақсадини билишимни талаб этди. Шундан сўнг элчихона бош котиби Мирза Муҳаммад Шарифхўжани Усмонхўжа ҳузурига юбордим», — деб айтганди. Ўзаро учрашувдаги суҳбатда «Сиз нима сабабдан қочиб ўтдингиз?» — деган саволга Усмонхўжа шундай жавоб қилган экан, «Мен ўрислар оддий фуқароларни қандай талаётганини, азоблаётганини кўрдим. Улар босмачилар билан курашиш ниқобида аҳолини таладилар, шунга ўхшаш ишлар кўп бўлди..

Яна А. Юсуфзода маърузасидан парча келтирамиз:

«Муҳитдин Маҳдум қочиб ўтганидан сўнг Ғозихўжа исмли одам билан учрашдим ва гаплашдим. Ғозихўжа Усмонхўжадан: «Менга милтиқ беринг, мен ўзим Муҳитдин Маҳдумни ушлайман» деб, милтиқни олиб у ҳам қочиб кетади. Усмонхўжага бир томондан ўрислар, иккинчи томондан лақайлар ҳужум қилишди. Шу пайтгача Усмонхўжа Шарқий Бухородан Бухорога қайтиш мақсадида Қаршига келади ва бир ҳовлида тунайди. Шу вақтда Дониёр ҳам босмачилар томонига ўтиб кетади. Усмонхўжа Бухорога қайтиш учун ҳозирланиб турганида у «Файзуллахўжа ва Отахўжани (Файзуллахўжа унинг амакиваччаси, Отахўжа эса укаси эди — Р.Ш) ҳибсга олишди ва Москвага жўнатишмоқчи» мазмунида хабар олади. Бу хабарни ё душман, ё дўст, ким келтиргани маълум эмас. Бундан воқиф бўлган Усмонхўжа қўрқиб кетиб, Афғонистонга ўтиб кетган. Бу ерда ҳам унга тинчлик беришмайди, ҳали у, ҳали бу қоғозни имзолашни талаб қиладилар. Бу ҳақда ҳикоя қилиб Усмонхўжа шундай дейди: «Мен адашдим, ҳозир шундай ҳолатда қолдимки, менинг қисматим, тақдирим шундайлигини кўриб турибман».

А. Юсуфзода яна давом этади: «Усмонхўжанинг Муҳиддин Маҳдум ҳақидаги сўзларини аралаштириб юбормоқчи эмасман. Ҳозирги вақтда афғонлар билан инглизлар ўртасида қандайдир дўстлик давом этмоқда. Уларнинг Туркистон тўғрисида ваъда ва ниятлари бор. Мен яхши биламанки, улар дўстлиги анча мустаҳкамдир. Инглизлардан Афғонистонга қанчадан-қанча тўплар, милтиқлар, ўқ дорилар ва бошқа нарсалар келтирилмоқда. На афғон давлатини, на инглиз давлатини биладиган тоғлар орасида бир қабила бор. Кўплаб қуроллар, тўплар ва милтиқлар олиб ўтилаётганида уларнинг ҳаммаси бу қабила томонидан тортиб олинди.

Мен шунга таажжубланаманки, Бухоронинг ўзидан айрим кишилар Афғонистон ҳукуматига хат йўллаб: Туркистонни ўрислар ва шунга ўхшаганлардан тортиб олинглар, деб айтмоқдалар. Шу хатлардан менинг қўлимга ҳам тушиб қолди. Абдулҳодининг айтишича, Абдуқодирнинг ҳам мактуби бор экан. Амир ва ташқи ишлар вазири бу кишини яхши биладилар. Ҳозирги вақтда папкамда Абдуқодирнинг хати турибди. Афғонистон ҳукуматида ишлаётганлар ичида, Бухоро ҳукумати ходимлари орасида ҳам босмачилар тарафдорлари ва улар билан бирга ишлаётганлар борлиги ҳақида гаплар юрибди. Россия элчихонасида менга ҳам Бухоро давлати ходимлари ичида босмачиларга ёрдам кўрсатаётган кишилар бор, деб айтишди. Улар билан Бухородаги афғон элчиси ҳам алоқада эканлиги маълум бўлди. Мен бу ҳақда Сизга (Ф. Хўжаевга — Р.Ш.) ёзганман. Ўрис элчиси Раскольников менга Бухородан босмачиларга пул маблағлари берилаётганини айтди. Афғон аҳолиси ўртасида Файзулла Хўжаев кофир, Бухоро давлатида эса ҳақиқий мусулмонлар ҳам борки, улар босмачиларга ёрдамлашмоқда, пуллар бермоқда, — деган гаплар юрибди...».

А. Юсуфзода маърузаси Бухоро Компартияси Марказқўми Сиёсий бюросида ҳам кўрилади, тегишли хулоса қилинади, қарор қабул этилади.

Афғонистонга ўтиб кетганлардан Ғози ҳожи, Қори Абдулла, Нурқул Ботир, Дониёрбек (булар инқилобчи бўлганлар) Файзулла Хўжаев, М. Аминов номига ёзган хатларида Усмонхўжани юксак баҳолагандилар: «Бухоро мустақиллиги фақат сўзда эшитилади, аслини олганда эса у амалда ҳеч кўринмайди. Шунинг учун ҳам бухоролик кекса инқилобчилардан бири — қаҳрамон Усмонхўжа Бухоро жумҳурияти раиси бўлишига қарамасдан ўрис консулига ва Сизга қарши уруш эълон қилди. У барча зулмга бардош бераолмасдан у томонга ўтишни афзал кўрди», дейилган эди хатда.

Оллонинг иноятн билан отам 90 ёшда қазо қилдилар, — деб эслайди Темирхўжа (аслида 78 ёшда — Р.Ш.). Энг кўп гапирадиган сўзи Ватан эди. Отам бизда ҳам она Туркистонга ғойибона муҳаббат уйғотган. Отам муросасиз ва миллатпарвар одам эди. У ўз халқини хўрлашаётгани, отишаётганини, қулдай муомала қилишаётганини кўрса чидай олмасди. У Россияга қайта қарам бўлиб қолишни сира тасаввур қилаолмасди. Шўроларга садоқат билан хизмат қилган амаким Файзулла Хўжанинг тақдири нима бўлди? Отам 1923 йилдан ортмасди. Сиёсий бўлим барибир йўлини топарди...».

Биз айрим лавҳаларнигина келтирдик. Аммо Усмонхўжа Пўлатхўжаевнинг тўла сиёсий портретини чизиш, унинг босиб ўтган ҳаёт йўли, фаолиятига ижобий ҳамда салбий жиҳатлари — ҳужжатли манбалар, эсдаликлар асосида пухта ўрганилмоғи, холисона баҳоланмоғи лозим. Биргина Усмонхўжагина эмас, унга ўхшашларни ҳам халқимизга таништириш, ким ҳақу, ким ноҳақ, аслида қандай ва нима бўлганини соф қалб билан ёритиш тарихчи, публицист, адибларнинг бурчидир. Бу ўринда «Ўрта Осиё муҳожирлари» ёки «Хориждаги ватандошлар» мавзуида тарихий асарлар битиш вақти аллақачон келди. Айрим муҳожирларнинг ҳар бири фаолияти ҳақида асарлар ёзишимиз, муҳожирликлар муҳити, шароитида юзага келган кўплаб тарихий, маданий, илмий меросларни ҳам ўрганишимиз лозим. Замон зайли билан инқилоб йилларида, босмачилик ҳаракати, жамоалаштириш, «қулоқлар»га қарши кураш, Улуғ Ватан уруши йилларида Ватандан чиқиб кетишга мажбур бўлган ҳамюртларимиз — ўзга юртларда сиёсий, жамоат, фан ва маданият арбоблари бўлиб етишган, Ватан дея ватансиз ўтганларга ўз муносабатимизни тубдан ўзгартиришимиз керак.

Рустам ШАМСУТДИНОВ, З. М. Бобур номидаги Андижон Давлат педагогика институти профессори, тарих фанлари доктори, жумҳуриятда хизмат кўрсатган маданият ходими.

ҚЎМИР КОНИ ТОПИЛДИ

СОВЕТ туманининг Олайқу воҳасида шахта усули билан ҳам, очиқ усулда ҳам кўмир қазиб олиш мумкин бўлган кон топилди.

Геологларнинг тахминига кўра бу кон район аҳлини йиллар давомида таъминлабгина қолмай, балки қўнии-қўшниларга сотишга ҳам етар экан.

Бевосита ҳамкорлик самараси

Қишлоқ хўжалиги ходимларининг яқинда бўлиб ўтган вилоят кенгаши қатнашчилари танаффус чоғида иштихонлик савдо ходимларидан олиб келган арзон нархдаги камёб чет эл молларини харид қилдилар.

БУ моллар кенгашга тажриба алмашиш мақсадида келтирилганди. Чунки Иштихондаги чет эллар билан алоқа қилиш уюшмасининг районда ишлаб чиқарилган пахта толаси ва ипакнинг муайян қисмини бевосита хорижга сотиш эвазига халқ истеъмоли моллари олиш борасидаги ишлари вилоят миқёсида катта қизиқиш уйғотмоқда.

Яқиндагина район ишбилармонлари Литвадаги «Алитус» фирмасидан аҳолига сотиш учун 1 миллион 360 минг метр пахтадан тўқилган газламалар: чит, лас, сурп келтиришди. Пахтакорлар бундан беҳад мамнун бўлишди.

Каттақўрғон ёшлари эса Ижевск шаҳридаги машинасозлик заводи билан алоқа боғлаб сабзавот ва полиз маҳсулотларини мотоциклларга айрибошлашаяпти. Дастлабки 50 та мотоцикл арзон нархларда сотилди.

Ҳабиб ТЕМИР, «Халқ сўзи» мухбири.

НОГИРОНЛАР ЖАМИЯТИ

ФАРҒОНА. Ўзбекистон ногиронлар жамиятининг вилоят бўлими тузилди.

Янги жамият давлат муассасалари, меҳнат жамоалари, турли ширкатлар, идоралар ҳамда айрим фуқароларнинг меҳр-мурувватн, хайр-эҳсонидан жамғариладиган маблағ ҳисобига ногиронлар соғлиғини муҳофаза қилади, уларга ижтимоий-иқтисодий ёрдам кўрсатади.

Ҳозир вилоятда 40 минг нафардан ортиқ турли тоифадаги ногиронлар мавжуд. Уларнинг 8 мингги болаликдан майиб бўлиб қолган, меҳр-мурувватга муҳтож кишилар, ўсмирлар, гўдаклардир.

Вилоят агросаноат банкида очилган махсус ҳисоб счётига дастлабки маблағлар тушди.

С. НАБИЕВ.

Давлат тили тўғрисидаги Қонун қандай бажарилмоқда?

«ГОСПИТАЛЬНАЯ»МИ, «МИРОБОД»...

САРЛАВҲАНИ ўқиб, ҳайрон бўлманг, шаҳри азим Тошкентда «Миробод» деҳқон бозори бор. Шу жой аввал (тил ҳақидаги Қонун қабул қилингунча) «Госпиталь» деб аталган. Шаҳар деҳқон бозорлари бошқармасидаги мутасаддилар (отасига раҳмат!) Қонун қабул қилингач, тарихий жой номини яна тиклашди. Бироқ шаҳар трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармасидаги тўралар эса Тошижроқўмнинг қарорини ҳам, ҳукумат Қонунини ҳам сариқ чақага олаётганлари йўқ. Транспорт ҳайдовчилари эса бекатни ҳамон «Госпитальная» деб аташмоқда.

Бундай калондимоғ раҳбарларни пойтахтдаги бошқа ташкилотларда ҳам учратиш мумкин. Масалан, «Академкнига»(?) идорасига қарашли китоб дўконлари пештоқидаги лавҳалар ўқловдек ҳарфлар билан ўрис тилида қайд этилган. Бу ҳақда аввал ҳам тўхталган эдик. Аммо у ердаги «тепса-тебранмас»лар:

— биз Москвага қарашли ташкилотмиз, — деб сиртларига сув юқтирмагандилар. Ўзбекистон мустақил жумҳурият бўлди. Хўш, «Академкнига» раҳбарияти энди нима деб дийдиё қиларкин?

«Тошкент шаҳар китоб савдоси» идорасига қарашли кўпгина дўконларда ҳам аҳвол «Академкнига»дагидек. Ҳа-да, «қовун-қовундан» ранг олар экан. Ишонмасангиз, 21-, 30-сонли китоб дўконларига бориб кўринг. Ахир Қонуннинг 24-моддасида жумҳуриятимиздаги барча жой номлари ягона давлат тилида қайд этилиши белгиланган. Олий Кенгаш қабул қилган Қонунни бажариш шарт. Аммо жумҳурият савдо вазирлиги «Олмос» улгуржи чакана бирлашмасига қарашли «Сафсар», «Марварид», «Олмос» каби заргарлик буюмлари дўконларида, «Болалар дунёси»да, шаҳар савдо бошқармасига қарашли «Чилонзор» савдо марказида, аралаш моллар «Марказий дўкони»да пешлавҳалар қонун талабига зид қайд этилган. Бу ҳақда айтилганда, мутасаддилар ваъдани қуюқ қилишганди! Хўш, бу гал ҳам «ваъдаи бевафо» билан чекланадиларми ёки амалий жавоб бўладими?

Модомики, гап миллийликка дахлдор қонун ҳақида экан, яна айрим мулоҳазаларни ҳам билдирсак.

Бу хусусда кўп айтилди. Шаҳримиздаги ҳайкаллар тўғрисида алоҳида чиқиш ҳам қилгандик. Дзержинский, Калинин ҳайкаллари олиб ташланди. Аммо негадир Фрунзе, Киров, Куйбишев ҳайкаллари ҳеч кимнинг эсига келмаётир. Тошкентнинг Бобур номли истироҳат боғи ва шоҳ кўчаси жойлашган Фрунзе туманига Заҳириддин Муҳаммад Бобур номини бериб, муаллимлик олий илмгоҳи қаршисидаги Фрунзе ҳайкалини олиб ташласак ва айнан шу жойга Бобур ҳайкалини тикласак, ҳеч ким бизни бу иш учун «аэропландан бомбардимон» қилмаса керак.

«Правда» газетаси кўчаси»га Амир Темур номини бериб, «Зангори гумбазлар» жойлашган сўлим ҳудудда соҳибқиронга ёдгорлик ўрнатилса, фақат савоб иш бўларди. Ахир қачонгача Ўзбекистонга иғво ёғдираётган «Правда»ни тилла лаганда тутгандек авайлаймиз? Бу эътирозга жумҳурият Вазирлар Маҳкамасидаги ўртоқлар ўз эътиборларини қаратадилар, деб ўйлаймиз.

Маълумки Бешёғоч даҳаси ҳудудида Ҳазрат Навоий номидаги миллий гулшан ташкил қилинди. У зоти шарифга ёдгорлик ўрнатилди. Аммо айнан ўша ҳудуддаги кино-концерт саройининг номи миллий гулшану Алишер Навоий ёдгорлигига уйғунлаша олмаётир. Шундан келиб чиқиб, мазкур кино-концерт саройини ҳамда унга туташ метронинг Халқлар дўстлиги бекатини туркий назмнинг малик ул-каломи (сўз подшоси), Алишер Навоийнинг устози Мавлоно Лутфий номи билан юритишни таклиф қиламиз. Ахир 1991 йил Мавлоно Носириддин Лутфуллоҳ Лутфий таваллудига 625 йил тўлди. Бу таклиф юзасидан аҳоли, шаҳар раҳбарияти, жумҳурият Маданият вазирлигидаги мутасаддилар фикрини билишни истардик.

Дилмурод САИДОВ.

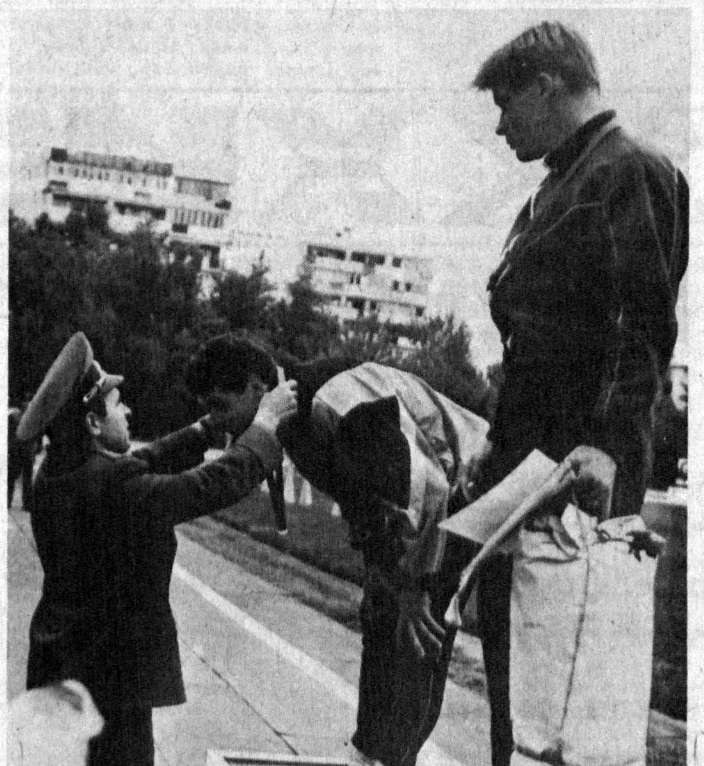

РОССИЯЛИКЛАР МУСОБАҚА ҒОЛИБИ

ЎТГАН куни Тошкентда Бутуниттифоқ ўт ўчирувчиларнинг амалий спорт беллашувлари ниҳоясига етди. Унда мамлакатимизнинг Москва, Санкт-Петербург, Киев сингари 15 дан зиёд йирик шаҳарларидан вакиллар иштирок этишди.

Мусобақада 4-қаватга чиқиш, 10 метрлик масофага югуриш, нарвон қўйиб 3-қаватни эгаллаш бўйича кураш қизғин тус олди. Ҳеч ким имкониятни бой бергиси келмади. Ҳисобчилар сўнгги дақиқаларда ҳам бўш келишмади. Ким билан суҳбатлашманг юртига соврин билан қайтиш ниятидалигини изҳор этди. Турнир мусобақаларида олдиндан пухта тайёрланган россиялик ўт ўчирувчилар командаси рақибларни доғда қолдиришди.

Команда ҳисобида энг кўп очко жамғарганликлари боис кўчма соврин ҳам уларга насиб этди. Республикамиз вакиллари олтинчи ўрин билан кифояланишди холос. Бироқ бўлиб ўтган тўрт кунлик беллашувларда спортнинг баъзи турлари бўйича мамлакат рекордлари янгиланди.

СУРАТДА: СССР ўт ўчирувчилари амалий спорт федерациясининг президенти, генерал-майор В. М. Максимчук мусобақа ғолибларига нишон топширмоқда.

М. МИРЗОИДОВ олган сурат.

Қуюв цехида— кооператорлар

Андижондаги «Коммунар» заводининг қуюв цехи яна фойда келтира бошлади. Цех ёпилиш арафасида эди, технология эскиргани учун сифатли маҳсулот олиб бўлмасди, малакали мутахассислар цехдан кетиб қолишаётган эди.

Ана шундай пайтда цех ходимларининг ўзлари ташаббус билан чиқдилар. Улар завод раҳбариятига ишлаб чиқариш кооперативи ташкил этишни таклиф қилдилар, цехни тиклашга ваъда бердилар. Дирекция таклифни маъқуллади. Эндиликда қуюв цехи заводни редуктор корпуси, кўтарма ғалтаги, қопқоқлар, муфталар ва бошқа тақчил деталлар билан таъминламоқда. Деҳқончилик-саноат соҳасидаги шерикларга — жамоа давлат хўжаликларининг ремонт устахоналарига, пахта тозалаш заводларига қишлоқ хўжалик техникаси учун эҳтиёт қисмлар етказиб бермоқда.

Ишлаб чиқариш кооперативи аъзолари вилоят корхоналарининг буюртмаларини бажаришдан ташқари йигирма хилга яқин хўжалик буюмлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйдилар.

(ЎзТАГ мухбири).

ДОРИ-ДАРМОНЛАР ТАЙЁРЛАШМОҚДА

Сирдарё вилоят қон қуйиш станциясида гамма-глобулин ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Афсуски, бу минтақада сариқ касали кенг тарқалган. Эндиликда Мирзачўлнинг юқумли касалликлар билан шуғулланувчи шифокорлари зарур даволаш препаратини излаб ҳеч қаерга мурожаат қилишларига тўғри келмайди — бундай дори уларда етарлича мавжуд.

Бугунги кунда қон қуйиш станцияси қон ва плазмадан 11 номдаги дорини ишлаб чиқмоқда. Шифокорлар йирингли яралар ва стафилокок касалликларига қарши фойдаланадиган касал юқтирмайдиган оқсил ҳам янгилик ҳисобланади. Кам қонликка қарши курашнинг муҳим воситаси — соф эритроцитлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Альбумин, зардоб ва бошқа дори-дармонлар ҳам ишлаб чиқарилмоқда.

Бу ерда донорликнинг юксак самарадорлигига эришилди. Қон топшираётган одамларга мутлақ тиббий хавфсизлик кафолатланади. Ошхона очилган бўлиб, у ерда донорлар юқори сифатли овқатлар олишмоқда. Вилоят соғлиқни сақлаш бўлими нархларнинг ҳозирги ўсишини эътиборга олиб, донорлик хизматини юқори нархларда тўлаш имкониятини излаб топди.

(ЎзТАГ мухбири).

ЭРК демократик партияси

«Эрк» Демократик партиясининг ҳисоби: Тошкент шаҳри, жумҳурият саноат-қурилиш банки қошидаги амалиёт бошқармаси, ҳисоб счети — 700007 ОПУ, Узпромстройбанк, МФО 729024.

СУРУР ОРТИДАГИ МАСЪУЛИЯТ

Истиқлол сурурли эпкини билан юракларга кириб келди — қувондик. Бизни Озодлик, Эрк туйғуси ва бу йўлда қатағон йиллари жувонмарг бўлганларнинг армони, улар руҳларининг ёди тўлқинлантирди. Ва бу сурур, бу хурсандчиликнинг ортида ғоят катта масъулият борлигини ҳам англадик.

Энди, менинг назаримда, оддий фуқаронинг, мансабдорнинг ёки мен каби халқ ноибининг ўй-ташвишида нафақат иқтисодиёт, балки сиёсий фаоллик бўлмоғи керак. Масалан, ҳозирнинг ўзидаёқ мустақиллигимизга ғараз билан қаровчилар кўзга ташланиб қолди. Москва матбуоти бу борада фаоллардан.

Бағри кенг фуқаро эса бир карвон — деҳқон пахта етиштириш, боғбон боғ яратиш, чўпон сурувини боқиш билан машғул. Лекин «карвонга ҳам алам қилар экан» айниқса билимдонларча, маданийларча, чиройли жумлалар билан ташланаверсалар. Содда ва самимий халқмиз — биладилар. Билганлари учун ҳам сапчийдилар. Аҳли мўминга мана шу сапчишларни англамоғи учун ҳам унинг ўзи сайлаган ноиблари бел бўлиб туришлари лозим.

Ҳозирги сиёсий уйғоқлик, сергаклик, айрим иқтисодий майда ташвишлар, масалан, маҳалла йўлини асфальт қилишдан кўра муҳимроқ, деб ўйлайман. Чунки биз аввало мустақиллигимиз йўлини равон қилиб олишимиз, Ўзбекистон Давлатининг мустаҳкам қаддини ростлаб равон кетишини таъминлашимиз лозим. Ҳар ер, ҳар ердаги фисқу фасодлар, бирдамлигимизга раҳна солмоққа ҳаракатлар, иқтисодий қамалнинг айрим кўринишларини яширин тарзда амалга оширмоқчи бўлишлар, ишни орқага суришга интилишлар қаршимиздаги дастлабки тўсиқлардир.

Истиқлол бу — кураш. Курашсиз озодликка эришиб бўлмайди. Курашни эса марду номард ҳар хил тушунади. Мана шундан келиб чиқиб, ҳар бир имони бутун одам бугунги ҳукуматнинг олиб бораётган сиёсатига инсоф билан одил баҳо бериши шарт.

Мен ўз сайловчиларим мулоҳазаларини баён қиладиган бўлсам — биз истиқлолни қўллаб-қувватлаймиз ва бу йўлда ўзимизга боғлиқ бўлган барча ишларда — халқ хўжалигида, сиёсатда, маънавиятда фаол бўламиз. Эндиликда соғлом фикр, холис мулоҳаза, Ватан туйғуси дилларда устивор бўлиши керак.

Озод Ватан тақдири қадри тикланган халқ қўлида. Энди бу халқ зиммасидан истиқлол масъулиятини бир дақиқа ҳам соқит қилишга ҳақи йўқ.

Толибхон РАББОНОЕВ, Самарқанд вилояти совети депутати, «Оқ дарё» райони.

• *Қалам учида алам*

БАРЧАМИЗГА ТИКИЛГАН ОФАТ

Ғам гўё қўрғошиндек бутун вужудига қуйилиб қолган Ўлмас опанинг шишинқираган мижжалари ҳамиша нам... Неча ойдирки, бу ҳақда ёзишга қўлим бормайди. Биламанки, ёзганларим онанинг аччиқ-аччиқ йиғлашига сабаб бўлади... Лекин Ўлмасхон опа охирги суҳбатимизда мендан ҳам хафа бўлдилар. «Сизларнинг рўзномангизга ишонгандим. Фақат қизининг ўчини олмоқчи деб ўйлаяпсизми? Мен каби оналар яна қон қақшайверса, норасида гўдаклар етим қолаверса, майлими?...».

Кексалар тирикликнинг бир қонуниятига боғлиқ ҳақиқатни кўп такрорлашади: «Бу дунёдан ота-онанинг фарзанддан олдин кетиши — фарз. Аммо ота-онадан аввал кетса, қолганлар бир умрлик армону ҳасратга дучор бўладилар».

Ўлмасхон опа Йўлдошева онаси билан муҳарририятимизга ёзган ариза «Бизнинг қизимиз Инағомова Дилфуза ҳали 23 ёшга етмай, айрим шифокорларнинг «хафсаласи», «билимдонлиги» орқасида ҳалок бўлди. Бир ярим ёшга етмаган ўғли зор қақшаб қолди», — деб бошланади. Ўн бир саҳифали изҳори дилда она ўша оғир кунларни гўё янгидан бошидан кечирганга ўхшайди. Чунки у Дилфуза ўз ҳаётининг сўнгги ўн етти кунида тортган дарду азобларига ёнма-ён туриб гувоҳ бўлган, тангридан шу ўн гулидан бир гули очилмаган болагинасининг умрини тавалло қилган, дўхтирлардан кечасию кундузи ҳушёрлик, тадбиркорлик, меҳр-шафқат сўраган. Афсус...

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги марҳумнинг отасига ёзган жавобидан:

«...Д. Инағомова 1990 йилнинг 1 августида ўзи аввал қатнаб текширишдан ўтган аёллар маслаҳатгоҳининг йўлланмаси билан 1-шаҳар шифохонасининг аёлпарварлик бўлимига ётқизилди».

«Маслаҳатгоҳ», «аёлпарварлик» — нақадар теран мазмунли сўзлар. Лекин халқимизда—«агар англамасанг, муносиб бўлмасанг: сўзнинг ҳам уволи тутади», — деган гап бор. Умрларнинг уволидан қўрқмаяпмиз-у...

...Ҳомиладор Дилфуза ой-куни етмасдан бошланган оғриқлар, ўзидаги ўзгаришлар ҳақида шикоят билан мурожаат этган Тошкент шаҳар 8-поликлиникаси қошидаги хотин-қизлар маслаҳатгоҳида даволай олмаганларидан сўнг, ётиб шифо олиш учун 1-касалхонага йўлланма сўрайди. 1—4 август кунлари мазкур шифохонада ётади, аниқ ташхис қўя олмайдилар, лекин турли дорилар билан муолажа (тўғрироғи, тажриба) ҳам қила бошлайдилар.

Кейин профилактика муносабати билан беморни кечаси 3-туғруқхонага кўчиришади. «Ўшанда ҳам оғриғи бор эди, қабулхонада қусди» (онанинг хатидан). 6 августда эри Дилфузани ультратовуш ёрдамида текширишдан ҳам ўтказиб келади. 7 август куни эса операцияга тайёрланмаган беморни врач Р. Аҳмаджонова бошчилигида жарроҳлик столига ётқизадилар ва унинг бачадондан ташқарида бўлиб қолган ҳомиласи олиб ташланади. Бу ҳақда бошқалар шу куни кечқурун биладилар.

«Операциядан кейин 10 августгача қизимнинг иситмаси баланд (39,9 гача) бўлди. Шу куни консультант чақиришди (инфекционист, профессор, жарроҳ). Операцияни қайта очишмоқчи бўлишди-ю, қолдиришди. Унинг ўрнига икки марта қонини тозалашди, бироз иситмаси тушди.

Шу кунларда юрагини текшириб, «миокардит» деб ташхис қўйиб, «тезда ўзингиз таниш топиб, кардиология бўлимига ўтказинг», — деб туриб олишди... Ваҳоланки, унда бу касаллик йўқ экан, 22 август куни чақирилган кардиолог ЭКГ қилиб кўрсатди...».

Азиз ўқувчи, воқеаларни кунма-кунлаб ёзаётганимга эътибор беринг. Шифокорлар: «Бизнинг соҳада кўп нарсани баъзан дақиқалар ҳал қилади», — деп гапирадилар. Бу — абадий ҳақиқат. Лекин биз бугун баён этаётган воқеада кунлар, ҳафталар айрим «оқ халатли»ларнинг бешафқатлиги, билимсизлиги, нодону масъулиятсизлиги оқибатида бир гулдек келинчакнинг жону жисмини еб, емириб бораверган. Дунёда яхшиларнинг, яхшиликнинг қўли, қудрати устун. Шу лаҳзада бундан бир неча йил муқаддам мамлакатимизнинг қайси бир қишлоғида оёғини комбайн пичоғи узиб кетган қизалоқ қисмати ёдимга тушди. Унинг узилиб кетган оёқларида ҳаёт аломатларини тўла сақлаб қолган ҳолда ошиғич марказга элтган (машина ва тайёрада) одамлар, шифокорларга икки дунёнинг раҳмати ҳам насиб этсин!

Лекин, Дилфуза қай бир олис қишлоқ, овулда эмас, Ўрта Осиёнинг энг замонавий тиббиёт ускуналарига эга бўлган шаҳарларидан бири — пойтахт Тошкентда қандай дард билан олишаётганини ҳам билолмай абадий ҳайронликда кетди.

«...22 август куни қизимнинг ошқозон, қорнида қаттиқ оғриқ бошланди. Ўша куни консультант чақиришди. Бирлари тезда операция қилиш керак, деса, бошқалари керак эмас деди ва операция қилишмади. Ваҳоланки, операция қилинган жойидан йиринг чиқа бошлаган эди...».

Бу сўнгги белги табобат соҳасида илми бўлмаган, лекин озгина мушоҳада қилиш қобилиятига эга одамда ҳам «Ўтказилган операцияда хатога йўл қўйилмаганмидийкин?» деган гумон уйғотиши табиий.

Йўқ, йўқ! Энди бу ёғи касални, хатони зўр бериб яшириш учун ижро этилган даҳшатли ўйинга ўхшайди.

Она врач Аҳмаджоновадан қизини яна ультратовуш ёрдамида текширишга олиб боришларини, рентгенда кўришларини бир неча бор илтимос қилади. Дилфуза тўхтовсиз қусаётган, қон ўта бошлаган эди. Шифокор «Қизингни ичбуруғ қилиб қўйибсан», — деб уриша бошлайди, лекин чақирилган юқумли касалликлар врачи текширишдан сўнг бундай хасталик йўқлигини айтади. Аммо шифохонада барибир, ўзлари ўйлаб топган касалликка қарши дори-дармон қилишади, бир неча марта ошқозонни ювиб, ҳуш-беҳуш ётган вужудни тамоман ҳолдан кетказишади.

Дилфузанинг энг сўнгги, жони қил устида қолган кунида ҳам тамоман нотўғри ташхис билан «даволардилар». «Кечқурун аҳволи оғир бўлиб қолгач, консультантларни чақириб операция қилишди, лекин жуда кеч эди...»

Тунда шифохонанинг узун йўлаги бошида жонларини ҳовучлаб, умид ва муножот билан ўтирган она ва қайнонанинг олдига чиқиб юз берган фожиа ҳақида сўзлай олгувчи бирон-бир юзи ёруғ шифокор топилмади. Биринчи операцияни ўтказган Аҳмаджонова эса қўшни хонада ухлаб ётарди.

Ваҳоланки, Дилфуза биринчи операция пайтида йўл қўйилган хатолар, ички аъзосига тушган инфекция туфайли шунча азоб тортган ва дунёдан абад кўз юмган эди. Ваҳимали ва узоқ сукунатдан қўрқувга тушган оналар ўзлари кириб борганда, хонада сўнган шам — Дилфузанинг ўзи ётарди...

Мен ёзаяпману йиғлаяпман... «Одамларнинг юрагини эзиб бу қадар батафсил тасвирлашнинг нима кераги бор эди?» —деб айбламанг. Жамиятимизнинг сурункали касалига айланиб бўлган бефарқлик, лоқайдлик, шафқатсизлик дилингиз кўзларини ёпмаган бўлса, Сиз ҳам бу воқеалардан титрагани, зардоби силқигани учун юрагингизни айбламанг. Кўзингиздан қатра ёш томса — ўша гулдек умри хазон бўлган синглимизнинг хотирасига оби раҳмат бўлиб инсин. Шундагина Ўлмасхон опанинг, Ўлмас опаларнинг — оналарнинг жисмига қўрғошиндек қуйилиб қолган армону хасратнинг юкини бир қадар ҳис этмоғимиз мумкин.

«Тўғри, мен ёзиш билан хазон бўлган ёлғиз қизимни, норасида боланинг онасини, куёвимнинг гулдек хотинини қайта тирилтира олмайман. Лекин бошқа оналар мен каби қон қақшаб, гўдаклар она дийдорига, она сутига зор бўлиб қолишини истамайман», — деб ёзади ариза муқаддимасида Ўлмасхон опа. Худди шунинг учун ҳам у жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлигига, Октябрь ноҳия прокуратурасига айбдорни топиб, тегишли чора кўришларини сўраб ариза ёзди. Нияти битта: малакасиз, билимсиз врачларни бемор, айниқса, ҳомиладор аёллар ёнига йўлатмаслик эди. Вазирликнинг оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилиш ва даволаш ёрдами кўрсатиш Бош бошқармасининг бошлиғи (!) П. Р. Менлиқулов қайтарган жавобда воқеалар юзаки баён этилгач, «Ўлимнинг ҳақиқий сабабини ўта аниқликда айтишнинг бугун имкони йўқ, чунки ўша даврда паталогик текширишдан ўтказилмаган», — дейилади. Мана сизга масъулият, одамийлик! Демак, шифокорлар энг охирги дақиқаларда марҳумни операция қилган, унинг ички аъзоларини ўз кўзи билан кўрган эсаларда, ўзлари шоҳид бўлган аҳволни марҳумнинг руҳига ҳурмат юзасидан қайд этиб қўйишни лозим топмаганлар. Онаизор «Қарға қарғанинг кўзини чўқимас экан-да!» деб куйиб-ёнишининг сабабларидан бири шумикан?

«Йўл қўйилган хатолар учун бу ишга алоқадор кишиларга маъмурий жазо чоралари кўрилди. Жумладан, 1-шаҳар клиник шифохонасининг бош врач ўринбосари Н. И. Поляковага, дўхтирлар Хўжаева, Файзиева, Собировага, 3-туғруқхона дўхтири Р. Ҳ. Аҳмаджоноваларга қаттиқ ҳайфсан, 3-туғруқхона бўлим мудири З. Ғуломовага ҳайфсан берилди. Бўлим мудири Л. Н. Братанов 3 ойлик муддатга ординаторликка ўтказилди», — бу парча ҳам П. Менлиқулов хатидан.

Бизнинг тузумимизда фахрий ёрлиқларнинг рағбатлантирувчи кучи қандай ва ҳайфсаннинг таъсири нечоғли эканлиги ўзингизга маълум. Ишга икки марта кечикиб келган чилангарга ҳам, инсон умри заволига сабаб бўлган шифокоргаям — ҳайфсан. Ҳайфсан табобат соҳасида айбни, гуноҳни, жиноятни ёпишнинг жуда қўл келадиган воситаси бўлиб қолгандай... Шу боисдан ҳам айрим шифокорлар ўзлари қилган тузатиб бўлмас фожиаларга олиб келган хатолари учун ҳам чуқур руҳий изтиробга тушиш нари турсин, узр сўрашни ҳам лозим кўрмай қўйдилар. 3-шифохонадан марҳум Дилфуза Инағомованинг оиласига ҳамдардлик билдирувчи бир инсон топилмади...

Бу воқеа мен учун янгилик эмас. Бир неча йил муқаддам Сурхондарёнинг Денов ноҳиясидан бир қиз кетма-кет мактуб йўллаганди. Ҳомиладор онаси туғруқхонада туни билан қаровсиз қолиб (навбатчи врач иш жойида бўлмаган), кўп қон йўқотганлиги сабабли эрталаб жон берганди. Бу айби учун ҳам врач ярим йилга мартабаси пастроқ ишга туширилганди. Мана шу «жазо чораси»ни таҳлил қилиб ойнома саҳифаси орқали ноҳия бош дояси номига очиқ хат ёзганимизда, у муҳарририятга келиб, шунақанги жанжал кўтаргандики!.: Мен ўшанда икки соатлар чамаси ўзини, ишларини мақтаган, мухбирни «сен, сен»лаб ҳақоратлаган шифокор аёлнинг бир оғизгина: «Бечора она етти боласи қолиб нобуд бўлиб кетди-я», — демаганига ҳайрон қолганман.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги Тошкент шаҳар ижроия қўмитасининг соғлиқни сақлаш Бош бошқармасига Д. Инағомованинг даволаниши ва вафотига алоқадор маълумотларни тергов органларига етказиш вазифасини ҳам топширган. Лекин, мана ушбу топшириқ берилганига роппа-роса йил тўляпти, аммо натижадан оғиз очиш йўқ...

«Ҳаммаси тақдирдан деб турган, шу ишда иштирок этган ҳар бир шифокор (шифокор дейишга ҳам тилим бормайди) менинг ўрнимга ўзини қўйиб кўрса...»

Эҳ, ҳеч онанинг бошига бу кунни солмасин. Ўлмасхон опа юқоридаги гапни алам ичида айтган эса-да, душмани тугул йиртқич ҳайвонларга-да фарзандидан бевақт жудо бўлмоқ доғини раво кўрмайди. Лекин истак, тилак бошқа-ю, биз ўзимиз — онгли инсонлар саъй-ҳаракати ила яратилаётган ҳаёт йўриғи бошқа.

Шифокорларимизнинг маънавиятини соғломлаштирадиган, масъулиятини, умр қимматини англаб баҳолайдиган, билиму тажрибасини хатосиз қўллайдиган даражага етказилмас экан, бу каби фожиалар жуда кўпчиликнинг тақдирига кутилмаганда бостириб кириши турган гап... Бу ҳақда билиб туриб бонг урмаган ҳарки фуқаро ювилмас гуноҳга шерикдир.

Муҳтарама УЛУҒ.

СПОРТ

УЧ СОВРИНДОР

Яқинда Санкт-Петербургда юнон-румо кураши бўйича СССР кубоги учун мусобақалар бўлиб ўтди. Республикамиздан беш нафар полвон қатнашди.

Шуни айтиш керакки, вакилларимиз курашнинг ғарбча қадимий усулида ҳам бемалол беллаша олишларини исботладилар. Беш спортчимиздан уч нафари ватанга соврин билан қайтди.

Тошкентлик армиячи Искандарбек Ҳамроев (57-килограмм вазнда) ҳамма рақибларини доғда қолдириб, кубок эгаси бўлди. Дмитрий Коршунов (Совет Армияси, Тошкент, 48 килограмм) иккинчи, Исом Кенжаев («Меҳнат резервлари», Қарши, 100 килограмм) учинчи ўринларни эгаллашди.

Х. МИРҲОДИЕВ.

ҚАРЗ БЕРИШ ОСОНМАС

«Узпромстройбанк» энди қарзларни корхонанинг ўз кафолатига асосланиб бера бошлади. Масалан, Самарқанд терини қайта ишлаш заводидаги янги қувват вақтида ишга туширилмаса, бундан жамоанинг ўзи моддий зарар кўради.

Янги шартлар «туя гўшти еган» қурилишлар ҳисобини камайтириши табиий. Чунки ким ҳам зарар кўришни хоҳлайди, дейсиз. Нотўғри қарз бериш натижасида халқ хўжалигига келтирилган зарар энди илгаригидек акт билан йўқ қилиб юборилмай, айбдор банкнинг фойдаси ҳисобидан ундирилади.

Бозор иқтисодиётининг дастлабки қадамлари ана шундай. Энди ҳамма ҳар бир сўмдан тежаб-тергаб фойдаланиши зарур. Аввалги хўжасизлик, исрофгарчилик, юлғичликларни орзу қилмай қўя қолинг.

В. СТЕПАНОВА.

ДЕПУТАТ СЎЗ СЎРАЙДИ

ИЗЛАНГАН ИМКОН ТОПАДИ

Нурота районидаги «Нурота» совхози марказида жойлашган Темир-қовуқ қишлоғидан район советига депутатликка сайлашганда одамлар қишлоқ аҳолисини ичимлик сув билан таъминлашни наказ сифатида зиммамга юклашган эди. Мен бу ҳақли талабни бажариш учун кўп ҳаракат қилдим: бир неча мутасадди ташкилотларга бориб шу масалада ёрдам беришларини сўраб мурожаат этдим, жумҳуриятимиз миқёсида чоп қилинадиган қатор рўзномаларда, Ўзбекистон радиосида ўз мулоҳазаларим билан чиқишлар қилдим. Шунинг учун бўлса керак, район раҳбарлари, хусусан давлат хўжалиги директори З. Омонов мутлақо тўнини тескари кийиб олди.

«Нурота» совхози қоракўлчиликда қўлга киритган ютуқлари билан бутун Иттифоққа машҳур бўлган миллионер хўжалик, аммо бу ерда ободончилик ишларига жуда кам эътибор берилади. Аслида сув манбалари бизда етарли. Совхоз марказига турли томонлардан 4 та водопровод линияси келтирилган. 1984 йилда 270 минг сўм сарфлаб қурилган водопровод тармоғи мана бир ярим йилдан буён ишламайди. Чунки бу бошиданоқ кўр-кўрона қилинган иш эди. Қишлоқдан 16 километр масофа узоқликда жойлашган Мачит деган жойдаги манбадан сувни насослар ёрдамида пастдан юқорига ҳайдаш афзал кўрилган. Бу сувни халқ ичмади. Чунки у шўр эди. Одамлар оби ҳаётдан фақат томорқани суғоришда фойдаланди. Шу давр ичида ҳар қайсиси минг сўмлик бир нечта насослар куйди, қанчадан қанча электр энергияси сарфланди. Аҳоли эса ичимлик сув муаммоси қачон ҳал этилишини ҳамон кутади.

Қишлоқ аҳлини бу қийинчиликдан халос этиш мумкин. Бунинг учун ҳафсала, хоҳиш керак, холос. Бизда эса ҳатто тартиб-интизомнинг ўзи йўқ. Шунинг учун ҳам одамлар бир челак сув қидириб сарсон-саргардон бўлишяпти.

Нега 25-30 километр узоқдаги қўй-қўзиларга скважинадан зилол сув ташиб бериш йўлга қўйилган совхозда атиги 4 километр наридаги Сангзор участкасидан хўжалик марказида яшовчи аҳолига кунига 2 марта сув келтиришни ташкил этишнинг иложиси бўлмайди? Қишлоқдан Томбулоққача атиги бир километр. Ўша ердан қўшимча линия тортиб сув келтирса бўлади. Бир томчи ҳам сув оқмай ер остида ётган қувурлар эҳ-ҳе неча ўн километрга етди. Наҳотки ана шуларни қазиб олиб ишлатиш мумкин эмас?

С. АБДУЛЛАЕВ,
Нурота районидаги 32-ўрта мактаб ўқитувчиси, район совети депутати.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг жамоаси табиатдан фойдаланиш иқтисоди бошқармасининг бош мутахассиси Ҳамдам Ҳожиматовга онаси

Турдинисо ҚОДИРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор қилади.

ОМСКХИМПРОМ
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

Корхонамизга қуёшли Ўзбекистон ноз-неъматларини бевосита етказиб берувчи ишончли ҳамкорларни қидирамиз.

Биз қуйидаги маҳсулотларни келишилган нархда сотиб олиш ва айирбошлаш ниятидамиз:

- ҚИШГА САҚЛАНАДИГАН ОЛМАЛАР.
- ЛИМОНЛАР.
- АНОРЛАР.
- УРИК, ШАФТОЛИ, ОЛМА, ГИЛОС, ОЛМА-УЗУМ ШАРБАТЛАРИ.
- ОЛМА, УРИК, ШАФТОЛИ, ОЛХЎРИ, ГИЛОС ҚИЕМИ ВА ПАВИДЛОЛАР.
- КОНСЕРВАЛАНГАН ҚИЗИЛ ПОМИДОР, БОДРИНГЛАР.
- ҚУРУҚ МЕВАЛАР.
- ШАРҚ ШИРИНЛИКЛАРИ.

Бизнинг маҳсулотлар ҳар қандай харидорни ўзига тортади.

Сизга пластмасса буюмлар керакми? МАРҲАМАТ!

Ошхона учун, ванна учун, айвон ва дам олиш хонаси учун мебель. Пластмасса тоғора, ванналар, вазалар, болалар ўйинчоқлари, бўртма панно, ёдгорлик буюмлари ва бошқалар.

МУАММО ЙЎҚ — „ОМСКХИМПРОМ“ СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА!

Ўз ҳамкорларимизга панд бермаймиз!

Мулоҳазалар ва талабнома хатларни қуйидаги манзилга юборинг: 644035. Омск, ПО «Омскхимпром», Овқатланиш комбинати. Телетайп: 21-63-63 Пластик, Телефакс: 65-98-88. Телефонлар: 66-80-44, 66-81-16.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Н. С. САЪДУЛЛАЕВ.

Таҳрир ҳайъати: А. А. АБДУЛЛАЕВ, Ф. Й. АБДУРАҲИМОВА, И. Г. ВОЛКОВ, Д. М. ҒУЛОМОВА, С. С. ҒУЛОМОВ, З. И. ЕСЕНБОЕВ, А. И. КОВАЛЕВ (масъул котиб), Л. П. ҚАЮМОВ, Тоҳир МАЛИК, М. МУҲАММАДҚУЛОВА, С. Ф. МУҲИДДИНОВ (масъул котиб), Т. Э. НАЗАРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), З. Қ. НОРМУҲАМЕДОВ, Л. Н. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Р. ПИДАЕВ, М. РУЗИМАТОВ, О. Р. САИДОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), В. Н. СИГЕДИН, Ш. ТЕМУРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608. Буюртма № 6147. 118800 нусхада чоп этилади.

ХАЛҚ СЎЗИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри, 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 21.15. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12